

De spermadonor en zijn recht op omgang met het kind

In hoeverre dient de spermadonor een recht op omgang te hebben, mede gelet op 'het belang van het kind' en het 'familie- en gezinsleven' in de zin van artikel 8 EVRM?

Titelpagina

De spermadonor en zijn recht op omgang met het kind

In hoeverre dient de spermadonor een recht op omgang te hebben, mede gelet op 'het belang van het kind' en het 'familie- en gezinsleven' in de zin van artikel 8 EVRM?

Universiteit:	Universiteit van Tilburg
Faculteit:	Rechtswetenschappen
Opleiding:	Nederlands Recht
Accentprogramma:	Privaatrecht
Datum:	2 november 2009
Auteur:	Nandi Beukenboom
Studentnummer:	175289
Afstudeerbegeleider:	mevrouw mr. J.A.E. van Raak- Kuijper mevrouw mr. V.M. Smits

Voorwoord

Voor u ligt mijn Masterscriptie. Dit is een persoonlijke afsluiting van de opleiding Nederlands Recht aan de Universiteit van Tilburg. Het onderwerp van deze scriptie is het omgangsrecht van de spermadonor.

Ik heb de afgelopen maanden met veel plezier aan deze scriptie gewerkt, omdat mijn interesse op het gebied van het personen-familierecht ligt. Sinds ik het artikel van de Volkskrant op 12 maart 2008 "Vaders eisen hun kind op' heb gelezen, ben ik gefascineerd door het onderwerp omgangsrecht van de spermadonor. Het eerste wat bij opkwam is: hoe is het mogelijk dat een spermadonor een omgangsregeling met een kind kan verzoeken? Is de bedoeling van donorschap niet het helpen van een ander om te kunnen voldoen aan hun kinderwens?

Ik was aan het begin van mijn afstudeerperiode fel tegen het omgangsrecht van de spermadonor. Tijdens het literatuuronderzoek is mijn mening hierover gewijzigd, omdat het belang van het kind voorop dient te staan.

Tot slot wil ik hierbij mevrouw mr. J.A.E. van Raak- Kuijper, bedanken voor haar begeleiding, feedback en ondersteuning bij het schrijven van mijn scriptie. Tevens wil ik mijn ouders en vrienden bedanken die mij hebben gesteund bij het schrijven van deze scriptie.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Tilburg, oktober 2009

Nandi Beukenboom

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
1.1 Probleemstelling	4
1.2 Doelstelling	6
1.3 Centrale vraagstelling	6
1.4 Onderzoeksmethodiek	6
1.5 Opbouw	6
2 Definitie juridische vader, biologische vader, verwekker en spermadonor	7
2.1 Inleiding	7
2.2 Vaderschap	7
2.2.1 Casus	7
2.2.2 Juridische vaderschap	7
2.2.3 Biologisch vaderschap: de verwekker en de donor	8
2.3 Soorten donoren	8
2.3.1 Onbekende donor	9
2.3.2 Bekende donor	9
2.4 Tot slot	10
3 Het belang van het kind en het recht op afstammingsinformatie bij kunstmatige inseminatie	11
3.1 Inleiding	11
3.2 Het belang van het kind	11
3.3 Het recht op afstammingsinformatie	12
3.3.1 Casus	12
3.3.2 Het belang van afstammingsinformatie	13
3.3.3 Afstammingsinformatie	13
3.4 Tot slot	16
4 Het omgangsrecht van de donor	17
4.1 Inleiding	17
4.2 Kring van gerechtigden die ontvankelijk zijn in hun verzoek tot een omgangsregeling	18
4.3 De omgangsprocedure	19
4.4 Tot slot	21
5 De betekenis van het familie- en gezinsleven bij het omgangsrecht van de donor	23
5.1 Inleiding	23
5.2 Casus	23
5.3 De zaak van 26 januari 1990	25
5.4 De zaak van 30 november 2007	25
5.5 Tot slot	27
6 Het omgangsrecht van de donor en het donorcontract	28
6.1 Inleiding	28
6.2 Inhoud van een donorcontract	28
6.3 De rechtskracht van een donorcontract	29
6.4 Tot slot	30
7 Effectuering van omgang	31
7.1 Inleiding	31
7.2 Mogelijkheden tot effectuering van omgang	31
7.3 Tot slot	33
8 Conclusie en aanbevelingen	34
8.1 Conclusie	34
8.2 Aanbeveling	36
Literatuurlijst	38
Bijlage 1	41
Bijlage 2	43
Bijlage 3	44
Bijlage 4	48

1 Inleiding

Volgens de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek lukt het tachtig procent van de paren in Nederland om binnen anderhalf jaar zwanger te worden. De overige twintig procent van de paren hebben complicaties om zwanger te raken, waarvan zelfs drie procent uiteindelijk ongewenst kinderloos blijft.¹ Ongewenste kinderloosheid kan niet alleen voorkomen bij een echtpaar waarbij één van hen onvruchtbaar is, maar ook bij een alleenstaande vrouw die graag een kind wil of bij een lesbisch paar dat een kinderwens heeft. Indien deze wens niet in vervulling gaat, kan dit reden zijn tot groot verdriet en kan dit diep in het leven van de betrokkenen ingrijpen. Toch hoeft men zich niet altijd hierbij neer te leggen en kan men op zoek gaan naar een manier om de kinderwens te vervullen. Wat kan een alleenstaande vrouw doen die zwanger wil worden, maar de ideale partner niet in de buurt heeft? Wat kan een echtpaar doen, waarvan de man onvruchtbaar is, en zij hebben toch een kinderwens? Wat kan een lesbisch paar doen dat een kinderwens heeft?

Zij hebben een aantal mogelijkheden om hun kinderwens te vervullen. Zij kunnen bijvoorbeeld ervoor kiezen om een pleegkind in huis op te nemen of om een kind te adopteren. Ook kan er gekozen worden voor een kunstmatige voortplantingstechniek. Zij kunnen bij de keuze voor een kunstmatige voortplantingstechniek bijvoorbeeld kiezen om naar de spermakliniek te gaan. Zij kunnen ook ervoor kiezen om bijvoorbeeld op zoek te gaan naar een spermadonor (verder: donor) uit de familie- en vriendenkring. Deze keuze lijkt vrij eenvoudig, maar men dient hierbij te bedenken dat er nogal wat haken en ogen kunnen zitten aan een dergelijke oplossing voor kinderloosheid. Denk bijvoorbeeld maar aan de situatie waarin de moeder en de donor uit de vriendenkring afspraken maken over de rol van de donor in het leven van het kind en één van hen ziet af van de eerder gemaakte afspraken.

In deze scriptie zal ik verder ingaan op de situatie waarin een vrouw en haar eventuele partner voor kunstmatige inseminatie met het zaad van de donor kiezen om hun kinderwens te vervullen. Hierbij zal ik specifiek ingaan op het omgangsrecht van de donor. De reden waarom ik voor dit onderwerp heb gekozen is dat ik al jaren geboeid ben door het familie- en personenrecht. De keuze om mijn scriptie te schrijven over een onderwerp binnen dit rechtsgebied was na het lezen van het artikel "Vaders eisen hun kind op" uit de Volkskrant d.d. 12 maart 2008 snel gemaakt.

In dit artikel wordt aangegeven dat de donor steeds vaker een actieve vaderrol opeist, ondanks dat de donor en de wensmoeder vooraf een contract hebben ondertekend.² Bij het lezen van dit artikel kwamen bij mij een aantal vragen boven. Is de bedoeling van donorinseminatie niet enkel om de vrouw aan haar kinderwens te helpen? Heeft een donor wel recht op omgang met het kind? En is het eisen van omgang met kind wel in het belang van het kind?

1.1 Probleemstelling

In de afgelopen jaren is er een flinke toename van de toepassing van kunstmatige voortplantingstechnieken zoals kunstmatige inseminatie met donorzaad.³ Deze voortplantingstechniek werd in Nederland voor het eerst eind jaren veertig van de vorige eeuw toegepast. Toentertijd werd kunstmatige inseminatie alleen toegepast bij een gehuwde vrouw.⁴ Tegenwoordig wordt donorinseminatie vooral in lesbische relaties toegepast om een kind te kunnen krijgen. Deze wordt echter ook toegepast bij alleenstaande vrouwen en bij vrouwen met een heteroseksuele partner, indien die niet in staat is een kind te verwekken.

¹ CBS Maandstatistiek van de bevolking.

² Vermeulen 2007

³ Van Raak-Kuiper 2008, p.240.

⁴ Reinders 1989, p. 23.

Een vrouw en haar eventuele partner kunnen een keuze maken uit twee soorten donoren, namelijk donoren die via een spermakliniek doneren en donoren die de wensouders zelf hebben uitgekozen bijvoorbeeld uit de familie- en vriendenkring of via een advertentie of internet.

Het komt steeds vaker voor dat de donor uit de familie- en vriendenkring, een omgangsregeling wil afdwingen met het kind dat met zijn zaad is verwekt.⁵ Een voorbeeld hiervan is de zaak van 30 november 2007, waarbij de Hoge Raad het omgangsverzoek van een donor met een kind van zeven jaar dat hij slechts één keer had gezien ontvankelijk heeft verklaard.⁶ Deze zaak heeft veel stof doen opwaaien, omdat deze beslissing van de Hoge Raad voor velen enige verbazing wekte. De bedoeling van het doneren van zaad was in het verleden om iemand aan een kinderwens te helpen en niet om een rol in het leven van het kind te spelen. Deze beslissing van de Hoge Raad lijkt in strijd te zijn met de bedoeling van het donorschap.⁷ Naar aanleiding van de genoemde zaak worden de vragen over positie en de vaderrol van de donor steeds actueler. Ook in de Tweede Kamer zijn er vragen over de vaderrol van de donor aan de minister van Justitie gesteld.⁸ Er zijn ook in juridische tijdschriften en kranten een aantal artikelen over de vaderrol van de donor geschreven.

Naar aanleiding van de zaak van 30 november 2007 kan men zich afvragen, in hoeverre de donor een recht op omgang heeft?

De bepalingen inzake het recht op omgang zijn opgenomen in Titel 15 Boek 1 BW. Het recht op omgang is losgekoppeld van de echtscheidingssituatie en van belang voor alle gevallen waarin een ouder en het kind geen contact met elkaar hebben. De omgangsconflicten tussen de ouders ontstaan heel vaak na een echtscheiding. Voor de ouder die met gezag is belast, vloeit het omgangsrecht voort uit het gezagsrecht. Ook de ouder die niet met het gezag is belast heeft in beginsel recht op omgang. Dit is een wettelijk recht op omgang met het kind, ongeacht of er een rechtelijke beslissing hierover is.⁹

Naast de ouders kunnen anderen dan de juridische ouders die in nauwe persoonlijke betrekking staan tot het kind een omgangsregeling verzoeken.¹⁰ Hierbij dient men bijvoorbeeld te denken aan de grootouders, ooms, tantes, pleegouders, de verwekker of de donor die in nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat. Met de term nauwe persoonlijke betrekking wordt familie- en gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM bedoeld. De donor kan dus een verzoek tot vaststelling van een omgangsregeling bij de rechtbank indienen. De rechtbank zal bij het omgangsverzoek van de donor eerst beoordelen of er sprake is van familie - en gezinsleven tussen de donor en het kind. Vervolgens zal de rechter bij het al dan niet toezeggen van een omgangsregeling de belangen van de ouder(s), de donor en van het kind tegen elkaar afwegen.

Artikel 3 lid 1 IVRK bepaalt dat: 'Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging'. Dit betekent dat het belang van het kind bij omgangszaken voorop dient te worden gesteld. 'Het belang van het kind' is een ruim begrip, dat veel in het personen- en familierecht wordt gebruikt. Later in deze scriptie zal ik trachten om een invulling aan dit begrip te geven.

Het belang van de moeder en haar eventuele partner is dat er geen inbreuk wordt gemaakt in hun gezinsleven met het kind. Zij willen een ongestoorde verhouding met het kind.

Het belang van een donor bij een omgangsconflict is dat hij contact met het kind wil of hij wil een rol in het leven van het kind spelen.

Wanneer de moeder en de donor afspraken hebben gemaakt over omgang, kan één van hen hiervan afzien. In dit geval kan de donor bijvoorbeeld naar de rechter stappen om een

⁵ Vermeulen 2007

⁶ HR 30 november 2007, LJN BB9094.

⁷ Van Raak- Kuiper 2008, p.240.

⁸ Kamerstukken II 2007/08, 1824.

⁹ Artikel 1:377a BW

¹⁰ Artikel 1:377a BW

omgangsregeling met het kind te verzoeken. Dit kan veel spanningen opleveren voor zowel het kind als voor het gezin. De moeder en de donor hoeven uiteraard niet in alle gevallen meteen naar de rechter te stappen, zij kunnen ook in onderling overleg een omgangsregeling met elkaar af te spreken.

1.2 Doelstelling

In het licht van artikel 8 EVRM heeft een kind en een ieder die met hem een familie- en gezinsleven heeft, het recht op omgang met elkaar.

Door middel van literatuuronderzoek wil ik vanuit het perspectief van 'het belang van het kind' en artikel 8 EVRM onderzoeken in hoeverre aan de donor het recht op omgang met het kind moet toekomen.

1.3 Centrale vraagstelling

De centrale vraagstelling van deze scriptie luidt: In hoeverre dient de spermadonor een recht op omgang te hebben, mede gelet op 'het belang van het kind' en het 'familie- en gezinsleven' in de zin van artikel 8 EVRM?

1.4 Onderzoeksmethodiek

De onderzoeksmethode die ik voor deze scriptie heb gekozen is literatuuronderzoek. Door middel van literatuuronderzoek heb ik een overzicht gekregen van wat bekend is op het gebied van het omgangsrecht van de donor met kind.

Ik heb voornamelijk gebruik gemaakt van boeken, tijdschriften, parlementaire stukken, jurisprudentie en wetteksten. Daarnaast is een beperkte hoeveelheid informatie die ik bij het schrijven van deze scriptie heb gebruikt, afkomstig van internet.

1.5 Opbouw

In hoofdstuk 2 wordt een onderscheid gemaakt tussen de juridische en biologische vader. Bovendien wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de soorten donoren. Vervolgens staat in hoofdstuk 3 de betekenis van het belang van het kind en het recht op afstammingsinformatie bij kunstmatige inseminatie centraal. Het omgangsrecht van de donor komt in hoofdstuk 4 aan bod. In hoofdstuk 5 staat het familie- en gezinsleven centraal. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de zogenoemde donorcontracten. In hoofdstuk 7 komen de effectueringsmiddelen aan bod. Ten slotte zijn de conclusie en aanbevelingen in hoofdstuk 8 opgenomen.

In verband met de leesbaarheid wordt in deze scriptie telkens met het woord donor, de spermadonor bedoeld. Met het woord kind wordt een minderjarige, een persoon die de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt, bedoeld. Met het woord ouder(s) wordt de juridische ouder(s) van het kind bedoeld.

2 Definitie juridische vader, biologische vader, verwekker en spermadonor

2.1 Inleiding

Er zijn verschillende soorten vaders. Hierbij dient men bijvoorbeeld te denken aan de juridische vader, de verwekker en de donor. Wie de juridische vader van het kind is, wordt later in dit hoofdstuk behandeld.

De verwekker is de biologische vader van het kind. De biologische vader is niet altijd de verwekker van het kind. Hierbij kan men bijvoorbeeld ook denken aan kunstmatige donorinseminatie met het zaad van een andere man.¹¹ Deze man wordt ook wel de donor genoemd. De donor kan, zoals ik later zal laten zien, worden onderscheiden in een onbekende donor en een bekende donor.

Het onderscheid tussen de verschillende soorten vaders en donoren staat in dit hoofdstuk centraal. Dit onderscheid is vooral van belang voor het verschil in rechten en plichten ten aanzien van het kind.¹² Een voorbeeld hiervan is het vaststellen van vaderschap. Een ander voorbeeld is het omgangsrecht met het kind. Hierbij speelt het bestaan van familie- en gezinsleven een belangrijke rol. Het familie- en gezinsleven van de donor en het kind komt in dit hoofdstuk niet uitgebreid aan bod, maar wordt in hoofdstuk 5 verder besproken.

In paragraaf 2.2 van dit hoofdstuk worden de begrippen juridische vader, biologische vader, verwekker en donor behandeld. Tot slot wordt in paragraaf 2.3 de soorten donoren behandeld.

2.2 Vaderschap

2.2.1 Casus

Voor een goed begrip van de verschillende soorten vaders wil ik dit aan de hand van een casus uitleggen. Lieke en haar echtgenoot Jan probeerden al jaren zwanger te worden. Na onderzoek in het ziekenhuis blijkt dat Jan onvruchtbaar is. Zij gaan op zoek naar een donor. Al snel vinden zij een man uit hun kennissenkring die zijn zaad ter beschikking wil stellen. Later heeft Lieke zichzelf geïnsemineerd met het zaad van de man. Zij raakt zwanger en bevalt van een kind. Wie is de vader van het kind? De donor of Jan?

2.2.2 Juridische vaderschap

In artikel 1:199 BW is bepaald hoe juridische vaderschap ontstaat. De juridische vader van een kind is de man:

- die ten tijde van de geboorte met de moeder is getrouwd (ook na overlijden van de echtgenoot indien het kind binnen 306 dagen na overlijden wordt geboren);
- die het kind heeft erkend;
- van wie het vaderschap gerechtelijk is vastgesteld;
- die het kind heeft geadopteerd.¹³

In de bovenstaande casus, is Jan op grond van artikel 1:199 BW de juridische vader van het kind, omdat hij op het tijdstip van de geboorte met de moeder is gehuwd en hij heeft ingestemd met de kunstmatige inseminatie. Als gevolg hiervan staat Jan in een familierechtelijke betrekking

¹¹ Evers & Vat 2006, p. 18.

¹² Van Raak-Kuiper 2008, p. 241 en Van Raak-Kuiper & Vlaardingerbroek 2006, p.13.

¹³ Artikel 1:199 BW

met het kind en gelden alle rechten en plichten ten aanzien van het kind. Voorbeelden hiervan zijn het recht op omgang met het kind en de onderhoudsplicht ten aanzien van het kind.

2.2.3 Biologisch vaderschap: de verwekker en de donor

Zoals in de inleiding is aangegeven, kent men in Nederland twee soorten biologische vaders, namelijk de verwekker en de donor.¹⁴

Onder het begrip biologische vader wordt verstaan de man die in genetische/biologische relatie tot het kind staat.

De verwekker is de man die samen met de moeder via gemeenschap het kind op natuurlijke wijze heeft doen ontstaan.¹⁵ In tegenstelling tot de verwekker heeft de donor geen gemeenschap met de moeder. De donor staat zijn genetisch materiaal af voor kunstmatige bevruchting. Dit houdt in dat hij zijn zaad afstaat en vervolgens wordt dit door middel van een handeling van een ander in de baarmoeder gebracht.

Het feitelijk verschil tussen de twee soorten biologische vaders is enkel gebaseerd op de vraag of het kind op natuurlijke wijze is verwerkt of niet. In het juridisch opzicht is er wel een verschil tussen de verwekker en de donor. In het afstammingsrecht heeft de donor in principe geen rechten en plichten ten aanzien van het kind. Deze gelden alleen voor de verwekker en de ouders die familierechtelijke betrekkingen met het kind hebben. Tegen de donor kan bijvoorbeeld geen verzoek tot gerechtelijke vaststelling van het vaderschap worden ingediend. Tegen de donor kan bijvoorbeeld ook geen verzoek tot vaststelling van een onderhoudsbijdrage worden ingediend. De donor kan onder omstandigheden wel bepaalde rechten krijgen. Deze rechten zijn slechts aan de orde wanneer er sprake is van een relatie tussen donor en de moeder of het kind die als familie- en gezinsleven is aan te merken. Een voorbeeld hiervan is de zaak van 30 november 2007.¹⁶ In deze zaak werd de relatie tussen de donor en de moeder aangemerkt als familie- en gezinsleven. Op grond hiervan is de donor ontvankelijk verklaard in zijn verzoek tot het vaststellen van een omgangsregeling met het kind. Deze zaak wordt later in hoofdstuk 5 besproken.

Terugkomend op de casus die in paragraaf 2.2.1 is geschetst, staat het kind in een genetische/biologische relatie met de donor en niet met Jan. Kortom de donor is de biologische vader van het kind en is geen juridische vader. Donor staat dus niet in een familierechtelijke betrekking met het kind. De donor, de biologische vader, heeft in tegenstelling tot Jan, de juridische vader, geen plichten ten aanzien van het kind. Tevens heeft hij geen rechten ten aanzien van het kind, tenzij er sprake is van een relatie tussen de donor en de ouders of het kind die als familie- en gezinsleven is aan te merken. De donor heeft in een dergelijk geval bijvoorbeeld het recht om een omgangsregeling met het kind te verzoeken. Indien er sprake is van een familie- en gezinsleven, maakt dit de rechtspositie van de donor bij een omgangsverzoek sterk.

2.3 Soorten donoren

Een donor is iemand die vrijwillig zijn zaad aan iemand anders ter beschikking stelt.

Een wensmoeder en haar eventuele partner kunnen kiezen uit twee soorten donoren: een onbekende donor of een bekende donor.

Indien de wensmoeder voor een onbekende donor kiest, dient zij voor de zaaddonatie naar een spermakliniek te gaan. Deze donor is voor de moeder anoniem en wordt ook wel de onbekende donor genoemd. Een onbekende donor kan zijn zaad niet volledig anoniem doneren, omdat de

¹⁴ Willems 2000, p.227.

¹⁵ Kamerstukken II 1995-96 24 649, nr. 3, p.8.

¹⁶ HR 30 november 2007, LJN BB9094.

kliniek op grond van de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting (verder: WDGKB) verplicht is om de persoonidentificerende gegevens van de donor op te nemen. Op grond van deze wet kan het kind vanaf de leeftijd van 16 jaar de persoonsidentificerende gegevens van de onbekende donor achterhalen.

Indien de wensmoeder kiest voor een donor uit haar familie-, kennissen- of vriendenkring, is deze donor voor haar bekend. Deze wordt de bekende donor genoemd.

De wetgever maakt zelf geen onderscheid tussen deze twee soorten donoren.¹⁷ Dit onderscheid is wel belangrijk als het gaat om verzoek tot een omgangsregeling met het kind.

2.3.1 Onbekende donor

Onbekende donoren zijn mannen die hun zaad bij de spermakliniek doneren. Zoals ik eerder heb aangegeven dient de spermakliniek de persoonidentificerende gegevens van de donor op te nemen. Deze gegevens worden geregistreerd zodat het kind later de mogelijkheid heeft om te achterhalen wie zijn biologische vader is. De opslag, bewaring en de verstrekking van deze gegevens zijn in de WDGKB geregeld. Deze wet wordt verder in hoofdstuk 3 besproken.

De donor die zijn zaad bij de kliniek heeft gedoneerd kan op grond van de wet geen aanspraak maken om op welke manier dan ook bij het leven van het kind betrokken te worden. Dit houdt in dat hij geen omgangsregeling met het kind kan verzoeken. De spermakliniek geeft aan de donor geen informatie over de vrouw bij wie de kunstmatige inseminatie met zijn zaad heeft plaatsgevonden. Hierdoor kan tussen deze donor en het kind geen band ontstaan die als familie- en gezinsleven is aan te merken, omdat hij de moeder of het kind niet kent.

2.3.2 Bekende donor

De bekende donoren worden door de wensouders zelf uitgezocht bijvoorbeeld in hun familie-, kennis- of vriendenkring. Ook kunnen de wensouders kiezen voor een donor die ze via het internet hebben ontmoet.

Op internet staan talloze advertenties van mannen die zich als donor presenteren. Hierbij geven de mannen een beschrijving van zichzelf en geven soms ook aan of ze wel of geen rol in het leven van het kind wensen. De wensouders kunnen ook ervoor kiezen om op internet een advertentie plaatsen dat ze op zoek zijn naar een donor. In deze advertentie kunnen zij vermelden waar zij naar op zoek zijn en wat hun wensen met betrekking tot de rol van de donor zijn.

De wensouders kunnen bij het kiezen van een bekende donor verschillende subkeuzes maken. Zij kunnen bijvoorbeeld kiezen voor een donor die uit beeld verdwijnt zodra de vrouw zwanger is, maar die het goed vindt als het kind op latere leeftijd contact met hem opneemt voor eventuele vragen. De wensouders kunnen bijvoorbeeld ook kiezen voor een donor die contact houdt en het kind af en toe ziet. Tevens kunnen zij kiezen voor een donor die een vaderrol op zich wil nemen. Dit moeten de ouders duidelijk met de donor afspreken. Het kan ook zijn dat de donor zelf aangeeft dat hij geen rol in het leven van het kind wenst. Deze afspraken kunnen zij schriftelijk vastleggen in een zogenoemd donorcontract.

Bekende donoren kennen in tegenstelling tot de onbekende donoren de moeder van het kind en haar eventuele partner. Hierdoor bestaat de kans dat er tussen de donor en de moeder of het kind een band kan ontstaan die als familie- en gezinsleven is aan te merken.

Familie- en gezinsleven kan ontstaan als de donor bijvoorbeeld regelmatig op bezoek komt of wanneer er bijvoorbeeld een hechte vriendschap tussen de moeder, haar eventuele partner en de donor is ontstaan. Als gevolg hiervan kan deze donor na de geboorte van het kind, de ouders

¹⁷ Van Raak-Kuiper, p. 241.

met een omgangsverzoek confronteren. Dit kan als een onaangename verrassing komen voor de ouders, indien zij eerder met de donor hebben afgesproken dat hij geen rol in het leven van het kind zal krijgen. Indien zij dit niet gezamenlijk kunnen oplossen, kan de donor naar de rechter stappen om een omgangsregeling te verzoeken.

2.4 Tot slot

Uit het voorafgaande is gebleken dat het onderscheid tussen de soorten vaders, namelijk de juridische vader, de verwekker en de donor vooral van belang is voor het verschil in rechten en plichten ten aanzien van het kind. In dit geval gaat het om het omgangsrecht.

Het onderscheid tussen een onbekende donor en een bekende donor is van belang bij de beoordeling van het verzoek van een donor om een omgangsregeling met het kind vast te stellen. Hierbij speelt het ontstaan van een familie- en gezinsleven een belangrijke rol.

De donor die zijn zaad bij de spermakliniek heeft gedoneerd kan op grond van de wet geen omgangsverzoek bij de rechter verzoeken, omdat hij de moeder van het kind niet kent. Hierdoor kan tussen de onbekende donor en het kind geen band ontstaan die is aan te merken als familie- en gezinsleven.

De donor uit de familie-, kennissen- of vriendenkring kent de moeder van het kind en hij kan tegen haar zin naar de rechter stappen om een omgangsregeling te verzoeken. Dit kan de donor doen zelfs als er al eerdere afspraken zijn gemaakt waarbij afgesproken is dat er geen omgang zou zijn. De rechter kan aan deze afspraken voorbij gaan als er sprake is van familie- en gezinsleven, omdat deze afspraken niet bindend zijn. Indien deze afspraken afwijken van de rechtsregels, dan zullen de rechtsregels boven de gemaakte afspraken prevaleren. In de rechtsregels wordt onder andere vermeld dat het belang van het kind doorslaggevend zal zijn in een conflict om een omgangsregeling.¹⁸

¹⁸ Broekhuijsen-Molenaar 1991, p.62.

3 Het belang van het kind en het recht op afstammingsinformatie bij kunstmatige inseminatie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat het recht op afstammingsinformatie van een kind dat via kunstmatige inseminatie is verwekt centraal.

Voor de meesten mensen lijkt het normaal om te weten wie hun moeder en vader is. Dit geldt helaas niet voor iedereen. Hierbij dient men te denken aan bijvoorbeeld adoptiekinderen, vondelingen en donorkinderen.¹⁹

Donorkinderen die in een gezin met een moeder en vader opgroeien, weten in de meeste gevallen niet dat ze niet door hun biologische vader worden opgevoed, omdat ouders deze informatie vaak verzwijgen. Deze kinderen zullen dus geen verklaring gaan vragen aan de ouders. Een alleenstaande moeder of een lesbisch paar dient het kind wel een verklaring te geven, omdat het kind waarschijnlijk nieuwsgierig zal zijn naar de identiteit van zijn biologische vader. In dit geval is de biologische vader van het kind vaak een donor.

Afstammingsgegevens kunnen van belang zijn voor de persoonlijkheidsontwikkeling van het kind. Naast de vragen over wie de biologische vader is, zullen bij het kind ook andere relevante vragen rijzen zoals hoe de moeder en de donor met elkaar in contact zijn gekomen en waarom de moeder voor hem heeft gekozen.²⁰ Afstammingsgegevens zijn ook van belang voordat omgang tussen de donor en het kind kan plaatsvinden. Tevens is de identiteit van de donor van belang, als er al omgang tussen het kind en de donor plaatsvindt. In dit geval heeft de moeder en haar eventuele partner de verantwoordelijkheid om aan het kind te vertellen dat de donor, die het kind waarschijnlijk als een oom of vriend beschouwd, zijn biologische vader is.

In paragraaf 3.2 staat de betekenis van het begrip het belang van het kind centraal, omdat bij alle beslissingen met betrekking tot kinderen het belang van het kind voorop dient te staan. In paragraaf 3.3 van dit hoofdstuk zal ik voornamelijk ingaan op het belang van afstammingsinformatie en de mogelijkheid om de afstammingsinformatie te achterhalen.

3.2 Het belang van het kind

Uit artikel 3 IVRK blijkt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen, de belangen van het kind de eerste overweging dienen te vormen. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de omgangsprocedure van de donor die omgang met het kind wil verzoeken. De definitie van 'het belang van het kind' in artikel 3 lid 1 IVRK is niet duidelijk waardoor het begrip een nadere concrete invulling behoeft.

De psychologen Heiner en Bartels hebben in 1989 een invulling gegeven aan 'het belang van het kind'. Bij de invulling van het belang van het kind stellen zij de ontwikkeling van het kind centraal. Zij omschrijven twaalf ontwikkelingsvoorwaarden, namelijk: adequate verzorging; een veilige fysieke omgeving; continuïteit en stabiliteit; interesse; respect; geborgenheid; steun en begrip; een ondersteunende flexibele structuur; veiligheid; adequate voorbeelden; educatie; omgang met leeftijdgenoten in gevarieerde situaties; kennis over en contact met het eigen verleden.²¹ Deze invulling van het begrip 'het belang van het kind' is in 2006 nog steeds bruikbaar als het gaat om de voorwaarden voor de ontwikkeling van het kind.²² Zoals hiervoor is aangegeven, is kennis over en contact met het eigen verleden één van de ontwikkelingsvoorwaarden voor het kind. Dit

¹⁹ Van Raak-Kuiper 2007, p.1.

²⁰ Eindrapport Erkenning door huwelijke vrouwelijke partner, p. 66.

²¹ Heiner & Bartels 1989, p.59-67.

²² Kalverboer & Zijlstra 2006, p.31-32.

betekent dat het in belang van het kind is om kennis te hebben over zijn afkomst en om contact te hebben met zijn biologische ouder(s), in dit geval de donor.

Naast artikel 3 van het IVRK is ook artikel 7 jo 8 IVRK van belang. Artikel 7 IVRK omvat het recht van een kind een nationaliteit te verwerven en voor zover mogelijk het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd. Het kind heeft dus recht om voor zover het mogelijk is beide ouders te leren kennen. In dit geval betekent het voor zover het mogelijk is de donor te leren kennen. Artikel 8 IVRK verplicht de Staten die partij zijn bij het Verdrag tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekking zonder onrechtmatige inmenging. Dit recht wordt vanzelf gerealiseerd indien een kind bij zijn ouders opgroeit. Bij een kunstmatige voortplantingstechniek zoals donorinseminatie ligt dit anders, omdat het kind de identiteit van één van de ouders niet kent.²³ Als gevolg hiervan heeft de Nederlandse staat zich ingespannen voor een regeling die donorkinderen de mogelijkheid biedt om te achterhalen van wie zij afstammen.²⁴ Deze regeling is opgenomen in de WDGKB. Deze regeling geldt helaas niet voor alle donorkinderen. Hierop zal ik later in dit hoofdstuk terugkomen.

3.3 Het recht op afstammingsinformatie

3.3.1 Casus

Lieke en Jan hebben met behulp van kunstmatige inseminatie een kind gekregen. Zij besluiten het kind niets over de kunstmatige inseminatie te vertellen, omdat zij van mening zijn dat het kind al een vader heeft, namelijk Jan. Bovendien willen zij niet dat de donor een rol gaat spelen in het leven van het kind. Moet het kind weten dat hij via een kunstmatige voortplantingstechniek is verwekt? En moet het kind weten wie zijn donor is?

Naar mijn mening dient het antwoord op deze vragen bevestigend te worden beantwoord, omdat kinderen vaak positief reageren op het nieuws dat iemand zijn ouders wilde helpen bij het krijgen van een kind.²⁵ Tevens is openheid over de afstamming een moreel recht van het kind om juist en volledig te worden geïnformeerd over zijn afkomst.²⁶

Mijn mening is dat ouders bij de opvoeding de verantwoordelijkheid hebben om aan het kind te vertellen of zij daadwerkelijk zijn biologische moeder en/of vader zijn. De verantwoordelijkheid van de ouder om aan het kind afstammingsinformatie te verschaffen wordt door de Hoge Raad in de zaak Valkenhorst²⁷ erkend. In deze zaak overwoog de Hoge Raad dat het recht te weten van welke ouders men afstamt niet absoluut is. Dit recht moet wijken voor de rechten en vrijheden van anderen wanneer deze in een gegeven geval zwaarder wegen. De Hoge Raad stelde in afweging van het recht van het kind op afstammingsgegevens en het recht van de moeder op geheimhouding een algemene onderlinge rangorde vast. De voorrang van het kind wordt met twee redenen verklaard. De Hoge Raad geeft als eerste reden aan dat het recht op afstammingsgegevens van vitaal belang is voor het kind. Ten tweede overweegt de Hoge Raad dat de natuurlijke moeder in de regel medeverantwoordelijkheid draagt voor het bestaan van het kind. De Hoge Raad vermeldde in deze zaak nadrukkelijk dat het in dit geval niet gaat om kunstmatige inseminatie van de donor.

Het recht op afstammingsgegevens is ook van vitaal belang voor een donorkind. De moeder en haar eventuele partner die met behulp van kunstmatige inseminatie met het zaad van een donor een kind heeft verwekt, is naar mijn mening verantwoordelijk voor het bestaan van het kind. Ook

²³ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p.262.

²⁴ Van Raak-Kuiper 2007, p.12.

²⁵ Weten van wie je afstamt, p. 4.

²⁶ Reinders e.a.1989, p.27.

²⁷ HR 15 april 1994, NJ 1994,608.

de donor draagt een verantwoordelijkheid voor het bestaan van het kind. De onbekende donor heeft de verantwoordelijkheid om zijn persoonsidentificerende gegevens te laten registreren. Naar mijn mening heeft ook de bekende donor de verantwoordelijkheid om zijn contactgegevens aan de moeder van het kind te verstrekken. Deze gegevens zijn van belang voor bijvoorbeeld het geval dat het kind de donor wil ontmoeten of met vragen zit die hij aan de donor wil stellen. Later in dit hoofdstuk kom ik terug op de persoonsidentificerende gegevens van de donor.

Indien een kind de donor, wil ontmoeten of eventuele vragen aan de donor wil stellen, kan deze niet worden gedwongen om contact met het kind te hebben. Mijn inziens is dat dit ten aanzien van het kind onrechtvaardig is, omdat een donor op geen enkele manier gedwongen kan worden om contact met het kind te hebben. Er is hier helaas weinig aan te doen.

De donor met familie- en gezinsleven kan wel tegen de wens van de ouder(s) of het kind door de rechter ontvankelijk worden verklaard in zijn verzoek tot het treffen van een omgangsregeling met het kind. De rechter kan in geval dat de donor ontvankelijk is verklaard, omgang met het kind toezeggen. Hierop zal ik later in deze scriptie terugkomen.

3.3.2 Het belang van afstammingsinformatie

Openheid over de afstamming en de wijze waarop het kind is verwekt is van belang voor de ontwikkeling van het kind. Donorkinderen die met een alleenstaande moeder of met twee moeders opgroeien, lopen het risico om identiteitsproblemen te krijgen, omdat zij niet weten wie hun biologische vader is. Dit geldt ook voor de donorkinderen die achteraf te weten komen dat degene van wie zij dachten dat het hun vader is, niet de biologische vader is. Naast de identiteitsproblemen heeft afstammingsinformatie ook een medisch belang, als er bijvoorbeeld erfelijke ziekten of medische afwijkingen in de familie van de donor voorkomen. Tevens is het van belang om te weten dat degene met wie men een relatie aangaat niet toevallig een broer zus of andere nauwe verwant is.²⁸

Naast deze maatschappelijke aspecten is er ook een juridisch aspect.²⁹ De ouders en het kind kunnen bijvoorbeeld geconfronteerd worden met een omgangsverzoek van de donor. Indien het kind niet op de hoogte is van zijn afkomst, kan een omgangsverzoek van de donor veel spanningen voor het kind opleveren.

3.3.3 Afstammingsinformatie

De afstammingsinformatie die aan het kind dient te worden gegeven kan worden onderscheiden in statusvoorlichting en afstammingsvoorlichting. Statusvoorlichting heeft betrekking op de informatie over het feit dat het kind andere biologische ouder(s) heeft dan zijn juridische ouder(s). Bij afstammingsvoorlichting gaat het om de informatie over wie de biologische ouders van het kind zijn.³⁰ Bij de afstammingsvoorlichting speelt het recht op respect voor het privé leven, artikel 8 EVRM, een belangrijk rol. Artikel 8 EVRM omvat de plicht van de staat zich te onthouden van inmenging in het privé leven van de donor en de moeder. Daarnaast kan uit artikel 8 EVRM een positieve verplichting voor de Staat voortvloeien, namelijk de plicht om zich in te spannen voor een regeling voor registratie en inzage van persoonlijke informatie over afstammingsgegevens.³¹ Zoals eerder in dit hoofdstuk is aangegeven biedt de Nederlandse staat de donorkinderen op grond van de WDGKB de mogelijkheid om te achterhalen van wie zij afstammen. Bij het recht op afstammingsinformatie moeten twee situaties worden onderscheiden:

²⁸ Van Raak-Kuiper & Vlaardingebroek 2006, p.13. en Van Raak- Kuiper 2007, p.3 en 13.

²⁹ Van Raak-Kuiper & Vlaardingebroek 2006, p.13.

³⁰ Van Raak-Kuiper 2007, p.11-12.

³¹ Vlaardingebroek e.a. 2008, p.203-211. en Willems 2000, p. 233.

- de eerste situatie heeft betrekking op een kind dat afstamt van een donor die zijn zaad bij de spermakliniek heeft gedoneerd (onbekende donor); en
 - de tweede situatie heeft betrekking op een kind dat afstamt van een donor uit de familie- en vriendenkring van de moeder (bekende donor).
1. Een kind dat van een onbekende donor afstamt, heeft op grond van de WDGKB de mogelijkheid om de volgende donorgegevens te achterhalen:
 - a. medische gegevens met betrekking tot de donor die van belang kunnen zijn voor de gezonde ontwikkeling van het desbetreffende donorkind.³²
 - b. de persoonlijke maar niet identificerende gegevens. Het betreft fysieke kenmerken zoals opleiding, beroep, sociale achtergrond en andere karakteristieken van de donor.³³
 - c. persoonsidentificerende gegevens van de donor zoals geslachtsnaam, voornamen, geboortedatum en woonplaats.³⁴

Voor het achterhalen van de bovengenoemde donorgegevens zijn in de wet leeftijdsgrenzen opgenomen. Het kind, dat weet of vermoedt dat hij een donorkind is, kan vanaf de leeftijd van 12 jaar deze gegevens verzoeken. Voor het verstrekken van de niet-persoonsidentificerende gegevens wordt de toestemming van de donor niet gevraagd. Indien het kind de leeftijd van 12 jaar nog niet heeft bereikt, kunnen de ouders van het kind de persoonsidentificerende gegevens van de donor aan de Stichting Donorgegevens Kunstmatige Bevruchting verzoeken. Ook kan een kind vanaf de leeftijd van 16 jaar de Stichting om persoonsidentificerende gegevens van de donor verzoeken. Voor het verstrekken van deze gegevens vraagt de Stichting aan de donor toestemming. Deze gegevens worden ook zonder toestemming van de donor verstrekt, tenzij zwaarwegende belangen van de donor meebrengen dat de verstrekking niet behoort plaats te vinden. De donor kan tegen de verstrekking van deze gegevens bezwaar maken en in beroep gaan.³⁵

De WDGKB is alleen van belang voor de kinderen die afstammen van een donor die zijn zaad bij de spermakliniek heeft gedoneerd. Deze kinderen dienen wel op de hoogte te zijn van hun status, anders zullen zij geen gebruik maken van deze wet. Deze kinderen kunnen alleen door hun ouders en/of familieleden op de hoogte worden gebracht van hun status. De donor die zijn zaad bij de spermakliniek heeft gedoneerd, heeft dus op grond van de WDGKB de verantwoordelijkheid gekregen om bepaalde gegevens te verstrekken wanneer er een bevruchting met zijn donorzaad heeft plaatsgevonden. Deze donor kan geen omgang met het kind dat uit zijn zaad is verwekt verzoeken, omdat de gegevens van de moeder en het kind niet aan hem worden verstrekt. Hierbij speelt ook het begrip familie- en gezinsleven, dat in hoofdstuk 5 wordt behandeld, een rol. Er bestaat echter wel een kans dat een kind later op basis van de persoonsidentificerende gegevens van de donor, contact met hem kan opzoeken.

2. Een kind dat van een bekende donor afstamt, kan de identiteit van deze donor niet op grond van de WDGKB achterhalen. Deze wet is dus niet van toepassing voor een kind dat van een bekende donor afstamt. Dit kind heeft echter ook recht op afstammingsinformatie. Het kind kan in dit geval alleen door zijn moeder of haar eventuele partner op hoogte worden gebracht van de identiteit van de donor. Ook een donor die zijn mond niet kan houden kan het kind hierover informeren. Voor het kind is het dus heel moeilijk om de identiteit van de donor te achterhalen, indien de moeder en haar eventuele partner deze informatie niet willen geven.

³² Artikel 2 WDGKB jo artikel 2 Besluit donorgegevens kunstmatige bevruchting.

³³ Artikel 2 WDGKB jo artikel 3 Besluit donorgegevens kunstmatige bevruchting.

³⁴ Artikel 2 WDGKB

³⁵ Artikel 3 WDGKB

De WDGKB heeft geen betekenis voor de bekende donor uit de familie of kennissenkring, omdat de gegevens van deze donor niet door de Stichting worden geregistreerd en bewaard. Deze donor heeft naar mijn mening wel de verantwoordelijkheid om aan de moeder en haar eventuele partner zijn persoonidentificerende gegevens en zijn contactgegevens te verstrekken. Dit is van belang, omdat het kind later moet kunnen achterhalen van wie hij afstamt. De gegevens van de donor zijn van belang indien het kind contact met de donor wenst. Hij moet in dit geval de contactgegevens van de donor kunnen krijgen om hem op te zoeken. Deze gegevens zijn ook van belang als er bijvoorbeeld sprake is van erfelijke ziekten of medische afwijkingen die in de familie van de donor voorkomen. In dit geval zou de ouder(s) en/of de arts contact met de donor kunnen opnemen.

Een kind kan dus de afstammingsinformatie alleen met medewerking van zijn moeder en haar eventuele partner krijgen. Voor een kind dat van de bekende donor afstamt, kan het vervelend zijn indien de moeder de persoonsgegevens van de donor niet wil geven. Een kind dat van een onbekende donor afstamt, kan vanaf de leeftijd van 16 jaar de persoonsidentificerende gegevens van de donor aan de Stichting verzoeken.

In het eindrapport erkenning door de vrouwelijke partner van de moeder van 2 februari 2009 is aan de overheid een praktische oplossing aanbevolen om het recht op afstammingsinformatie van het kind te waarborgen.³⁶ Het recht op afstammingsinformatie kan veilig worden gesteld door de ambtenaar van de burgerlijke stand bij wet te verplichten de persoonsgegevens van de biologische vader op de geboorteakte te vermelden.³⁷ Wanneer de biologische ouder een andere persoon is dan de juridische ouder, dienen de gegevens van deze persoon op een afzonderlijke plaats in de geboorteakte te worden vermeld.³⁸ De gegevens van de biologische ouder moeten worden opgenomen in het gedeelte van de geboorteakte dat alleen door personen met een gerechtvaardigd belang kan worden gezien. Deze gegevens zullen in een uitvoerig uittreksel worden vermeld. De personen die om verstrekking van een uitvoerig uittreksel of afschrift kunnen verzoeken zijn de persoon zelf, de gemachtigde van die persoon, de echtgenoot, erfgenaam of wettelijke vertegenwoordiger.³⁹ In bijlage 1 is een voorbeeld van een uitvoerig uittreksel opgenomen.

De personen die geen gerechtvaardigd belang hebben om een uitvoerig uittreksel te verzoeken, kunnen een beredeneerd uittreksel opvragen. Het beredeneerd uittreksel is een kort document met minimale informatie. Dit document bevat geen informatie over adoptie, geslachtswijziging of afstamming, want die informatie is voorbehouden aan personen met een gerechtvaardigd belang.⁴⁰ Een beredeneerd uittreksel kan door iedereen worden opgevraagd. In bijlage 2 is een voorbeeld van een beredeneerd uittreksel opgenomen.

De ambtenaar van de burgerlijke stand zou door de wet moeten worden verplicht om in alle situaties waarin hij – uitsluitend op grond van de informatie die hij in de uitoefening van zijn beroep verkrijgt – weet of had kunnen weten dat de biologische vader een andere persoon is dan de erkenner te vragen naar de persoonsgegevens van de biologische vader en deze op te nemen. Er is sprake hiervan als bijvoorbeeld de erkenner en de moeder deze informatie aan de ambtenaar van de burgerlijke stand toevertrouwen. Of bijvoorbeeld als uit omstandigheden blijkt dat de erkenner niet de biologische vader kan zijn, omdat een vrouw het kind erkent. De ambtenaar hoeft in dit geval geen nader onderzoek te doen om te begrijpen dat de biologische en juridische gegevens niet kunnen overeenkomen.⁴¹ Deze oplossing is naar mijn mening ook wenselijk, omdat hierdoor veel kinderen geholpen kunnen worden om hun afstammingsinformatie te achterhalen. De bedoeling van deze oplossing is niet anders dan het kind informatie te

³⁶ Eindrapport Erkenning door vrouwelijke partner van de moeder 2009, p. 75-82.

³⁷ Eindrapport Erkenning door vrouwelijke partner van de moeder 2009, p. 75.

³⁸ Eindrapport Erkenning door vrouwelijke partner van de moeder 2009, p. 75.

³⁹ Artikel 1:23b lid 2, eerste zin BW

⁴⁰ Artikel 1:23b lid 1, tweede zin BW

⁴¹ Eindrapport Erkenning door vrouwelijke partner van de moeder 2009, p. 78- 80.

verschaffen over de identiteit van zijn biologische vader. Aan deze oplossing zitten naar mijn mening wel wat haken en ogen, omdat de moeder en haar eventuele partner een valse naam van de biologische vader kunnen opgeven. Deze melding is dan onbetrouwbaar.⁴²

3.4 Tot slot

Uit het voorafgaande is gebleken dat een donorkind volledig en juist over zijn afkomst dient te worden geïnformeerd. Dit is bevestigd in het Valkenhorst, waar de Hoge Raad heeft geoordeeld, dat het recht van een kind om te weten door wie het is verwekt, prevaleert boven het recht van de moeder om dat verborgen te houden.

Bij het recht op afstammingsinformatie moeten twee situaties van elkaar worden gescheiden:

(1) de situatie waarin de moeder gebruik heeft gemaakt van een onbekende donor door zich te laten behandelen in een spermakliniek en (2) de situatie waarbij de moeder gebruik heeft gemaakt van een bekende donor uit de familie- en kenniskring.

Bij de eerste situatie biedt de Nederlandse staat de kinderen die afstammen van een spermakliniek donor, de mogelijkheid om op grond van de WDGKB te achterhalen van wie zij afstammen. Deze kinderen moeten wel op de hoogte zijn van hun status. De donor die zijn zaad bij de spermakliniek heeft gedoneerd, heeft op grond van de wet de verantwoordelijkheid om zijn persoonsidentificerende gegevens te verstrekken. Deze donor heeft echter geen recht om omgang met het kind te verzoeken. Er bestaat wel een kans dat het kind op basis van de persoonsidentificerende gegevens contact met de donor kan opzoeken.

Bij de tweede situatie kunnen kinderen die van een bekende donor afstammen, alleen door hun ouders of door de donor die zijn mond niet kan houden op de hoogte worden gesteld van wie zij afstammen. Voor deze kinderen is de WDGKB niet van toepassing. Indien de ouders geen informatie over de donor aan het kind willen verstrekken, zal hij niet makkelijk te weten komen van wie hij afstamt. Het niet geven van afstammingsinformatie is naar mijn mening in strijd met het belang van het kind. In dit geval betekent het belang van het kind dat hij kennis moet hebben over zijn biologische ouders en eventueel ook contact met zijn biologische ouders moet hebben. Gelet op het belang van het kind bij de verkrijging van zijn afstammingsgegevens en het feit dat het kind voor de verkrijging van deze gegevens afhankelijk is van de medewerking van zijn moeder en eventuele partner, is het wenselijk dat de overheid stappen onderneemt om het recht van het kind op afstammingsinformatie te waarborgen.

Een mogelijke oplossing om het recht op afstammingsinformatie te waarborgen is dat de ambtenaar van de burgerlijke stand bij wet wordt verplicht om de persoonsgegevens van de biologische vader op de geboorteakte te vermelden.

⁴² Eindrapport Erkenning door vrouwelijke partner van de moeder 2009, p. 81.

4 Het omgangsrecht van de donor

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat het omgangsrecht van de donor centraal. Het recht op omgang wordt ook wel bezoekrecht genoemd. Schriftelijk, telefonisch of e-mail contact is ook vorm van omgang. Deze vorm van omgang wordt beperkte omgang genoemd.⁴³

Uit artikel 8 EVRM vloeit voort dat een ieder in beginsel gerechtigd is tot contact met het kind, wanneer hij in een zodanige betrekking tot het kind staat of heeft gestaan dat er sprake is van familie- en gezinsleven.⁴⁴

Een kind heeft recht op omgang met zijn ouders en derden die in een nauwe persoonlijke betrekking tot hem staan. Dit recht is neergelegd in artikel 1:377a BW.⁴⁵ Uit dit artikel vloeit voort dat ook een donor die in nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat een verzoek tot vaststelling van een omgangsregeling met het kind in te dienen. Met de uitdrukking nauwe persoonlijke betrekking wordt familie- en gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM bedoeld.

Het omgangsrecht van derden met het kind was tot 1995 niet wettelijk geregeld. De Hoge Raad achtte alleen de wettelijke vader of degene die het kind had erkend ontvankelijk in een verzoek om een omgangsregeling. Het omgangsrecht van derden is tot stand gekomen bij de Wet van 6 april 1995, Stb.1995, 240 tot nadere regeling van het gezag over en van de omgang met minderjarige kinderen.⁴⁶ De rechter kon op grond van artikel 1:377f BW (oud) het verzoek van een derde die in nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat afwijzen, indien het belang van het kind zich tegen toewijzing verzet of indien het kind, dat twaalf jaar of ouder is, bezwaar maakt. Per 1 maart 2009 is artikel 1:377f BW door de inwerkingtreding van de nieuwe Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding komen te vervallen en de inhoud van het artikel is in artikel 1:377a lid 1 BW geïncorporeerd. Door de invoering van deze wet gelden de ontzeggingsgronden, die voorheen slechts betrekking hadden op de juridische ouders, ook voor derden zoals de donor. De belangrijkste reden voor deze wijziging is dat er geen onderscheid moet worden gemaakt tussen de ouders met omgangsrecht enerzijds en degenen die in een nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staan, anderzijds.⁴⁷ Onder het oude omgangsrecht was er namelijk een verschil in de ontzeggingsgronden tussen de ouders en een derde die in nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat. Ik ben een voorstander van deze wijziging, omdat er naar mijn mening geen onderscheid dient te worden gemaakt tussen de juridische ouder en de

⁴³ Vlaardingenbroek e.a. 2008, p. 345.

⁴⁴ HR 22 februari 1985, NJ 1986,3.

⁴⁵ De letterlijke tekst van artikel 1:377 a BW luidt als volgt: "1. Het kind heeft het recht op omgang met zijn ouders en met degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot hem staat. De niet met het gezag belaste ouder heeft het recht op en de verplichting tot omgang met zijn kind.

2. De rechter stelt op verzoek van de ouders of van een van hen of degene die in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind, al dan niet voor bepaalde tijd, een regeling inzake de uitoefening van het omgangsrecht vast dan wel ontzegt, al dan niet voor bepaalde tijd, het recht op omgang.

3. De rechter ontzegt het recht op omgang slechts, indien:

a. omgang ernstig nadeel zou opleveren voor de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van het kind, of

b. de ouder of degene die in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind kennelijk ongeschikt of kennelijk niet in staat moet worden geacht tot omgang, of

c. het kind dat twaalf jaren of ouder is, bij zijn verhoor van ernstige bezwaren tegen omgang met zijn ouder of met degene met wie hij in een nauwe persoonlijke betrekking staat heeft doen blijken, of

d. omgang anderszins in strijd is met zwaarwegende belangen van het kind."

⁴⁶ Zie KB van 9 september 1995, Stb. 1995, 478.

⁴⁷ *Kamerstukken II* 2006/07, 30 145 en Nuytinck 2008, p.133-138.

biologische vader met familie- en gezinsleven bij het treffen van een omgangsregeling. Het omgangsverzoek van een derde kon onder het oude artikel 1:377f BW eerder worden afgewezen dan het verzoek van de juridische ouder, omdat de afwijzingsgronden voor een derde in artikel 1:377f BW (oud) minder streng waren dan de ontzeggingsgronden voor de juridische ouder in artikel 1:377a BW (oud). Uit de rechtspraak van de EHRM vloeit voort dat het maken van onderscheid tussen een man die het kind heeft erkend en een verwekker die met het kind een betrekking heeft die als familie- en gezinsleven is aan te merken in strijd is met artikel 14 juncto artikel 8 EVRM.⁴⁸ Ook de Hoge Raad is van oordeel dat het verschil dat in de wet werd gemaakt tussen de ontzeggingsgronden met betrekking tot een verzoek om een omgangsregeling een door artikel 14 juncto artikel 8 EVRM verboden onderscheid opleverde.⁴⁹

In de volgende paragraaf (4.2) staat de kring van gerechtigden die ontvankelijk zijn in hun verzoek tot een omgangsregeling centraal. Tot slot komt in paragraaf 4.3 de omgangsprocedure aan bod.

4.2 Kring van gerechtigden die ontvankelijk zijn in hun verzoek tot een omgangsregeling

De kring van gerechtigden is door de ruime regeling van artikel 1:377a BW niet nader bepaald. De uitdrukking nauwe persoonlijke betrekking - vertaling van familie- en gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM- stelt niet alleen een verwekker in de gelegenheid een omgangsregeling te verzoeken, maar tevens anderen, zoals bloedverwanten in de tweede graad (oma, opa, oom, tante), de pleegouders en de donor.⁵⁰

De Hoge Raad overwoog in 1985 met betrekking tot de ontvankelijkheid dat uit het in artikel 8 EVRM neergelegd recht op eerbiediging van het gezinsleven voortvloeit, dat een ieder die met een kind familie- en gezinsleven heeft, gerechtigd is met het kind regelmatig omgang, althans contact te hebben.⁵¹ Deze uitspraak bracht met zich mee dat voor de ontvankelijkheid van een omgangsverzoek enkel is vereist dat de verzoeker aan zijn verzoek een als familie- en gezinsleven aan te merken betrekking tot het kind ten grondslag legde.⁵² Volgens de Hoge Raad behoorde daartoe de biologische vader. Zoals in het vorige hoofdstuk is aangegeven, is ook de donor aan te merken als biologische vader. Dit houdt dus in de donor die familie- en gezinsleven met het kind kan aantonen, is ontvankelijk in zijn verzoek tot vaststellen van een omgangsregeling.

Voor de ontvankelijkheid van het verzoek van de biologische vader tot het treffen van een omgangsregeling is volgens de Hoge Raad vereist dat de verzoeker behalve het biologische vaderschap ook bijzondere omstandigheden stelt, waaruit voortvloeit dat tussen hem en het kind een band bestaat, die kan worden aangemerkt als familie- en gezinsleven in zin van art 8 EVRM.⁵³ Dit geldt volgens de Hoge Raad ook voor het biologische vaderschap dat op donorschap berust.⁵⁴ Deze opvatting is in de zaak van 1 juni 2004 door het Europese Hof voor de rechten van de mens bevestigd.⁵⁵ De bijzondere omstandigheden kunnen onder andere de frequentie van contacten zijn, de aard van de relatie tussen de natuurlijke ouders en de

⁴⁸ EHRM 8 juli 2003 *NJ* 2004, 136 (*Sahin t. Duitsland*).

⁴⁹ HR 11 april 2008, *NJ* 2008, 975.

⁵⁰ Van den Berg & Van Raak-Kuiper 2007, p.146.

⁵¹ HR 22 februari 1985, *NJ* 1986, 3.

⁵² Zie ook HR 10 mei 1985, *NJ* 1986,5 en HR 15 juli 1985, *NJ* 1986,6.

⁵³ HR 10 november 1989, *NJ* 1990, 628.

⁵⁴ HR 26 januari 1990, *NJ* 1990,630.

⁵⁵ EHRM 1 juni 2004, *NJ* 2004, 667 (*Lebbink t. Nederland*).

aangetoonde interesse in het kind en de betrokkenheid van de biologische vader voor en na de geboorte van het kind.⁵⁶

De Hoge Raad overwoog in november 2007 met betrekking tot de ontvankelijkheid van de donor in zijn verzoek tot een omgangsregeling met het kind dat uit zijn zaad is verwekt.⁵⁷ In deze zaak was een lesbische vrouw en de donor, die met elkaar waren bevriend, het eens dat de man als donor zou optreden, maar zij waren het niet eens over de aard en omvang van de betrokkenheid van de man bij het leven van een eventueel kind. Nadat de vrouw zich door zelfinseminatie met het zaad van de donor had bevrucht, weigerde zij elk contact met hem. De Hoge Raad heeft in deze zaak bijkomende omstandigheden aangenomen waaruit kon worden afgeleid dat er sprake was van een nauwe persoonlijke betrekking en de donor werd ontvankelijk verklaard in zijn omgangsverzoek. Deze zaak is naar mijn mening een ontwikkeling in de rechtspraak geweest, omdat de rechter tot 2007 terughoudend was in het aannemen van nauwe persoonlijke betrekking tussen de donor en het kind. In het volgende hoofdstuk, onder paragraaf 5.4, zal ik verder ingaan op deze zaak.

4.3 De omgangsprocedure

Het treffen van een omgangsregeling met het kind wordt in beginsel aan de ouder(s) en de donor overgelaten.⁵⁸ De ouder(s) en donor kunnen bijvoorbeeld met elkaar afspreken dat de donor één keer per week, per maand of per jaar bij het kind op bezoek mag komen. Tevens kunnen zij afspreken dat er tussen de donor en het kind geen omgang zal plaatsvinden. Indien één van de betrokkenen van de afspraken afziet, kunnen zij eerst proberen om samen tot een oplossing te komen. Wanneer zij niet samen tot een oplossing komen, kan één van hen zich wenden tot de rechter met het verzoek of deze een omgangsregeling met het kind vaststelt.⁵⁹

De rechter kan bij het vastleggen van de omgangsregeling, de tijdstippen, duur en frequentie in de beschikking opnemen.⁶⁰ Tevens kan de rechter een beperkte omgangsregeling vastleggen. De rechter kan dus vastleggen dat de donor in plaats van persoonlijk contact met het kind, schriftelijk, telefonisch of e-mail contact met het kind heeft.

De donor heeft in tegenstelling tot de ouders geen wettelijk recht op omgang met het kind, maar hij heeft een processuele bevoegdheid. Dat wil zeggen dat hij een wettelijk recht heeft om een omgangsverzoek bij de rechter in te dienen.⁶¹

De donor die zijn zaad via de spermakliniek heeft gedoneerd kan geen omgangsprocedure bij de rechtbank starten. De onbekende donor kent de moeder en het kind in principe niet. Hierdoor zal er geen familie- en gezinsleven ontstaan. De onbekende donor zal dus het ontstaan van familie- en gezinsleven niet kunnen aantonen.

De rechter komt tegemoet aan het omgangsverzoek van de donor, indien de donor ontvankelijk is verklaard. Dit wordt ook wel de tweetrapsraket genoemd.⁶² De eerste trap heeft betrekking op de ontvankelijkheidsvraag en de tweede trap betreft de beoordeling van het verzoek. De donor zal dus eerst moeten aantonen dat er sprake is van een nauwe persoonlijke betrekking. Indien de donor hierin slaagt, zal de rechter beoordelen of het verzoek kan worden ingewilligd.⁶³

⁵⁶ EHRM 1 juni 2004, *NJ* 2004, 667.

⁵⁷ HR 30 november 2007, LJN BB9094.

⁵⁸ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p. 448.

⁵⁹ Artikel 1:377a BW

⁶⁰ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p. 448.

⁶¹ Van den Berg & Van Raak-Kuiper 2007, p. 146.

⁶² Heffer 2000. p.8.

⁶³ Heffer 2000. p.8. en Vlaardingerbroek e.a 2008 p.455.

Als de rechter tot de beslissing komt dat er geen sprake is van een nauwe persoonlijke betrekking, zal hij het verzoek van de donor niet-ontvankelijk verklaren. Dit betekent dat de rechter niet tot beoordeling van het verzoek zal komen. Bij de beoordeling van het omgangsverzoek zal de rechter de belangen van de ouder(s), de donor en het kind tegen elkaar afwegen. Het belang van het kind wordt bij de beoordeling van het verzoek voorop gesteld.

Het kind dat al dan niet omgang met de donor wenst kan zijn mening kenbaar maken. De rechter is bij de procedures die minderjarigen betreffen, zoals het verzoek tot het vaststellen van een omgangsregeling, verplicht om een kind van twaalf jaar of ouder in de gelegenheid te stellen om zijn mening kenbaar te maken. Dit is geregeld in artikel 809 Rv. Het kind zou dus bij deze gelegenheid kunnen aangeven of hij wel of geen omgang met de donor wenst. De rechter voldoet aan zijn hoorplicht door het kind op te roepen. Het kind is niet verplicht te verschijnen. De rechter kan ook het kind dat nog geen twaalf jaar is in de gelegenheid stellen om zijn mening kenbaar te maken.⁶⁴ Naast artikel 809 Rv is ook artikel 12 IVRK van belang. Artikel 12 IVRK bepaalt dat het kind het recht heeft om zijn mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid. Het is de vraag of in Nederland adequaat invulling wordt gegeven aan deze opdracht in het IVRK, omdat het verdrag bij het hoorrecht van een kind geen leeftijdsgrens kent.⁶⁵ Naar mijn mening dienen alle kinderen die in staat zijn tot redelijke waardering van hun belangen, de gelegenheid krijgen om hun mening vrij te uiten, omdat een omgangsprocedure zeer ingrijpend voor deze kinderen kan zijn. De rechter kan bij een omgangsprocedure ook advies aan de Raad voor de Kinderbescherming vragen. De Raad zal afhankelijk van de vraag van de rechter, een advies omtrent omgang met het kind uitbrengen. De Raad doet onderzoek door middel van gesprekken met de ouders en eventueel met derden zoals hulpverleners of leerkrachten.⁶⁶

Wanneer de rechter het verzoek van de donor ontvankelijk heeft verklaard, kan de rechter bij de beoordeling besluiten dat hij het recht op omgang toezegt of ontzegt, al dan niet voor bepaalde tijd.⁶⁷ De rechter kan het recht op omgang tussen de donor en het kind ontzeggen indien er sprake is van één van de volgende omstandigheden.

- De ontwikkeling van het kind zal worden benadeeld door de omgang.⁶⁸
- De donor is kennelijk niet geschikt of in staat tot omgang met het kind.⁶⁹
- Er zijn ernstige bezwaren van het kind tegen omgang.⁷⁰
- De omgang is op één of ander manier in strijd met zwaarwegende belangen.⁷¹

De bovenstaande ontzeggingsgronden hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat de omgang door de rechter in strijd wordt geacht met zwaarwegende belangen van het kind.⁷²

In de parlementaire geschiedenis zijn voorbeelden van situaties gegeven waarbij er sprake kan zijn van één van de ontzeggingsgronden.

Een voorbeeld van de ontzeggingsgrond onder a is de situatie dat de spanningen tussen de ouders een zodanige uitwerking heeft in het gezin waar het kind verblijft, dat deze een ernstig nadeel voor de lichamelijke of geestelijke ontwikkeling van het kind oplevert. Dit voorbeeld geldt ook voor de spanningen tussen de ouder(s) en de donor.⁷³

⁶⁴ Koens & Vonken 2008, p. 500.

⁶⁵ Van den Berg & Van Raak- Kuiper 2007 p. 99-100.

⁶⁶ (<www.kinderbescherming.nl/fbi/flexpage/flexpage.asp?id=4061>)

⁶⁷ Artikel 1:377a lid 3 BW.

⁶⁸ Artikel 1:377a lid 3 sub a BW

⁶⁹ Artikel 1:377a lid 3 sub b BW

⁷⁰ Artikel 1:377a lid 3 sub c BW

⁷¹ Artikel 1:377a lid 3 sub d BW

⁷² HR 30 maart 2007, RvdW 2007, 361, HR 8 december 2000, NJ 2001 en HR 10 april 1992, NJ 1992, 444.

⁷³ Kamerstukken II, 1984/85, 18 964, nr. 3, blz. 10-11.

In de memorie van toelichting is onder het ontzeggingsgrond b een voorbeeld gegeven van de situaties waarbij de ouder telkens het kind onder invloed van alcohol of drugs ontmoet, de omgangsregeling frustreert of met de ontvoering van het kind dreigt. Een ander voorbeeld is de situatie wanneer het kind tijdens de omgang geconfronteerd wordt met strafbare feiten van de ouder, zoals handelen in verdovende middelen en wapenbezit. Dergelijke situaties gelden ook voor de donor.⁷⁴

De ontzeggingsgrond onder d dient als een restcategorie. De wetgever heeft met de ontzeggingsgrond onder d getracht de rechter voldoende ruimte te bieden om tot een afgewogen oordeel te komen in allerlei uiteenlopende gevallen. De rechter dient in zijn oordeel aan te geven welke feiten en omstandigheden in het concrete geval zo zwaar hebben gewogen dat strijd met zwaarwegende belangen van het kind als reden tot ontzegging van het omgangsrecht kon worden aangenomen.⁷⁵

Een voorbeeld van een zaak waarbij zowel de zwaarwegende belangen van het kind als het belang van het kind de doorslag hebben gegeven om de omgangsregeling tussen de donor en het kind te ontzeggen is de zaak van 11 april 2008. In deze zaak heeft het hof de donor het recht op omgang ontzegd, omdat dat ernstig nadeel zou opleveren voor de geestelijke ontwikkeling van het kind. Het hof heeft geoordeeld (a) dat de ontstane spanningen zo hoog zijn opgelopen dat gevreesd moet worden dat voor het kind onbelast contact met de man - zelfs als dat beperkt zou blijven - niet meer mogelijk is en (b) dat contact met de man een dermate sterke weerslag op de plaats van het kind binnen het gezin heeft dat het voor haar niet mogelijk is zich op een vrije manier en op een juiste wijze te identificeren met haar rol binnen het gezin en met de biologische vader.⁷⁶

De rechter dient zijn oordeel duidelijk in de beschikking te motiveren, omdat beide partijen dienen te weten waarom het omgangsverzoek is toe- of afgewezen. Naar mijn mening kunnen partijen het oordeel van de rechter beter begrijpen en makkelijker accepteren, indien deze duidelijk is gemotiveerd.⁷⁷ Wanneer partijen het oordeel van de rechter accepteren, zullen zij naar mijn mening niet verder gaan procederen.

De donor en de ouders kunnen verder procederen in het geval dat zij het niet eens zijn met de beslissing van de rechter. Dit houdt in dat zij in hoger beroep kunnen gaan. Voor het kind is deze situatie lastig, omdat deze gerechtelijke procedure zeer belastend voor het kind kan zijn.⁷⁸

4.4 Tot slot

Een bekende donor en een kind hebben het recht op omgang met elkaar, indien er tussen hen een band is ontstaan die is aan te merken als familie- en gezinsleven.

Het recht op omgang houdt niet alleen in dat de donor bezoekcontacten heeft met het kind, maar ook schriftelijk, telefonisch of e-mail contact is een beperkte vorm van omgang.

De moeder en haar eventuele partner staan vrij om afspraken over omgang met de donor te maken. Ondanks de gemaakte afspraken, kan een bekende donor op grond van de ruime regeling van artikel 1:377a BW een omgangsregeling met het kind bij de rechter verzoeken. Dit houdt in dat de donor het gezinsleven van de ouder(s) en het kind kan belasten met gerechtelijke procedures. Hierdoor dient het belang van het kind bij een omgangsprocedure altijd voorop te worden gesteld, omdat een gerechtelijke procedure voor jonge kinderen diep ingrijpend kan zijn. Bij het verzoek zal de donor eerst moeten aantonen dat er sprake is van een nauwe persoonlijke betrekking. Wanneer de donor ontvankelijk wordt verklaard, zal de rechter zijn verzoek beoordelen. Bij de beoordeling van het verzoek kan de rechter advies aan de Raad voor de

⁷⁴ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 28-10-2008 LJN: BG2168.

⁷⁵ Kamerstukken II, 1984/85, 18 964, nr. 3, blz. 11.

⁷⁶ HR 11 april 2008, NJB 2008, 975.

⁷⁷ Vlaardingerbroek e.a 2008 p. 350.

⁷⁸ Bruning 2008, p.1.

Kinderbescherming vragen. Tevens is de rechter op grond van artikel 809 RV verplicht om een kind van twaalf jaar of ouder in de gelegenheid te stellen om zijn mening kenbaar te maken.

De rechter kan ondanks dat er sprake is van een nauwe persoonlijke betrekking, het omgangsverzoek van de donor ontzeggen als er sprake is van één van de limitatieve gronden van artikel 1:377a lid 3 BW.

Wanneer de rechter het omgangsverzoek toewijst, kan hij de tijdstippen, duur en frequentie van het contact tussen de donor en het kind in de beschikking opnemen.

De rechter kan ook een beperkte omgangsregeling vastleggen. In het geval van een donor die in nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat, vind ik een beperkte vorm van omgang wenselijk. De reden hiervoor is dat de donor en de ouder(s) waarschijnlijk niet samen tot een oplossing konden komen en dat de donor vervolgens een omgangsverzoek bij de rechter heeft ingediend. Dit zal waarschijnlijk tot veel spanningen leiden, wat niet in het belang van het kind is. Het doel van donorschap blijft naar mijn mening het vervullen van een kinderwens van een ander en dit brengt voor de donor het risico met zich mee dat hij ondanks de gemaakte afspraken geen contact meer met het kind kan hebben.

Wanneer het bezoek van de donor tot veel spanningen in het gezinsleven van de ouder(s) en het kind zal leiden, dient de rechter een omgangsregeling te ontzeggen. Als de rechter de omgang tussen de donor en het kind noodzakelijk acht, dient hij in een dergelijk geval een beperkte omgangsregeling vast te leggen.

De rechter dient zijn beschikking goed te motiveren, omdat de partijen waarschijnlijk de beslissing makkelijker kunnen accepteren. Wanneer dit niet het geval is staat de mogelijkheid voor hoger beroep open. De vraag die hierbij gesteld kan worden is of er wel rekening wordt gehouden met het belang van het kind.

In het volgende hoofdstuk zal de betekenis van het begrip nauwe persoonlijke betrekking ofwel familie- en gezinsleven bij het omgangsrecht van de donor aan bod komen.

5 De betekenis van het familie- en gezinsleven bij het omgangsrecht van de donor

5.1 Inleiding

De moeder en haar eventuele partner kunnen voor de geboorte van het kind verschillende afspraken met de donor maken. Zij kunnen afspraken maken over bijvoorbeeld het aantal zaaddonaties, de periode en tijdstippen van de kunstmatige inseminatie en over de omgang na de geboorte van het kind. Deze afspraken komen in het volgende hoofdstuk aan bod. Met betrekking tot het contact tussen de donor en het kind, kan de moeder bijvoorbeeld met de donor afspreken dat hij één keer per jaar op bezoek mag komen. Zij kunnen bijvoorbeeld ook afspreken dat er geen omgang zal plaatsvinden. Ondanks deze afspraken, kan onder bepaalde omstandigheden het recht op omgang ontstaan. Zoals in de voorafgaande hoofdstukken is gebleken, heeft de donor indien er sprake is van een nauwe persoonlijke betrekking op grond van artikel 1:377a BW het recht om een omgangsregeling met het kind te verzoeken. Dit recht ontstaat indien er sprake is van een relatie tussen de donor en het kind die als familie- en gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM is aan te merken. Een voorbeeld hiervan is de zaak van 30 november 2007. Bij deze zaak kan men zich afvragen of het familie- en gezinsleven tussen de donor en het kind niet te snel door de Hoge Raad is aangenomen, omdat de donor maar één keer contact met het kind heeft gehad. In deze zaak hebben, zoals ik later in dit hoofdstuk zal laten zien, de bijkomende omstandigheden een belangrijke rol gespeeld. Uit het voorafgaande is gebleken dat het ontstaan van familie- en gezinsleven van belang is bij de beoordeling van het omgangsverzoek van de donor. Hierdoor staat in dit hoofdstuk het familie- en gezinsleven bij het omgangsrecht van de donor centraal.

5.2 Casus

Corry en Bianca, hebben al twee jaar een relatie en zij willen graag een kind krijgen. Zij besluiten dat Corry het kind zal baren en dat zij het kind gezamenlijk zullen opvoeden. Voor hen is het belangrijk dat het kind kan weten wie zijn biologische vader is, maar zij willen niet dat de man de rol van vader in het leven van het kind gaat spelen. Al snel vinden zij via via in de vriendenkring een donor. Corry insemineert zich zelf met het zaad van de donor en raakt zwanger. Met de donor hebben zij afgesproken dat hij af en toe op bezoek mag komen. Na de geboorte van het kind, ontstaat onenigheid tussen de ouders en de donor over de rol van de donor in het leven van het kind. De donor wil graag een vaderrol en wil elke weekend tijd met het kind doorbrengen. Kan de donor zich tegen de wens van de ouder(s), indringen in het leven van het met zijn zaad verwekte kind en de ouder(s)?

Een donor kan ondanks de gemaakte afspraken in het leven van het met zijn zaad verwekte kind en de ouders binnen dringen. Dit kan een donor niet zomaar doen. Hij kan na de geboorte van het kind op grond van artikel 1:377a BW een verzoek tot het vaststellen van een omgangsregeling met het kind bij de rechtbank indienen. Dit omgangsverzoek kan hij dus tegen de wens van de ouder(s) indienen. Hij zal bij het verzoek, moeten aantonen dat tussen hem en het kind een band bestaat die is aan te merken als familie- en gezinsleven.

Familie- en gezinsleven kan tussen een kind en zijn biologische vader, die niet de echtgenoot is van de moeder en het kind niet heeft erkend, bestaan. Hiervoor is vereist dat er bijkomende

omstandigheden zijn.⁷⁹ Dit vereiste geldt ook voor de donor, want de biologische band die tussen het kind en de donor bestaat is onvoldoende voor het aannemen van familie en gezinsleven.⁸⁰

Uit de bijkomende omstandigheden die door de rechter worden aangenomen, kan worden afgeleid dat er sprake is van een familie- en gezinsleven. Bijkomende omstandigheden kunnen in de aard van de relatie met de moeder zijn.⁸¹ Deze omstandigheden kunnen ontstaan in zowel de periode voor de geboorte van het kind als de periode daarna. Het kan ook een combinatie van omstandigheden betreffen, die betrekking hebben op een deel van de periode voor de geboorte van het kind en deels op de periode na de geboorte, welke in nauw verband en samenhang tot het oordeel kunnen leiden dat er sprake is van familie- en gezinsleven.⁸² Uit de zaak van de EHRM 1 juni 2004 vloeit voort dat de potentiële relatie tussen de biologische vader en zijn kind onder de bescherming van artikel 8 EVRM kan vallen.⁸³ Gelet hierop heeft de Hoge Raad in de hiervoor aangehaalde zaak van 30 november 2007 geoordeeld dat de bijkomende omstandigheden hebben geleid tot familie- en gezinsleven van de donor met het kind. Deze bijkomende omstandigheden komen in paragraaf 5.4 aan de orde. Voor het aantonen van familie- en gezinsleven zijn er geen specifieke eisen. Deze dient per geval te worden bepaald door de context waarin op de bescherming de verdragsbepaling een beroep wordt gedaan. Deze eisen strekken niet alleen tot legitimatie van het omgangsverzoek van de donor, maar ook tot bescherming van het familie- en gezinsleven van het kind met zijn ouder(s).⁸⁴

Wanneer er inderdaad sprake is van bijzondere omstandigheden vind ik het terecht dat de donor een verzoek kan indienen om een omgangsregeling met het kind vast te stellen. Ik kom hierop terug in paragraaf 5.4. De donor kan echter niet zo vaak als hij wil contact met het kind hebben. De frequentie van het contact is ook belangrijk. Naast het contact met de donor, zijn er ook andere activiteiten en personen die voor een kind belangrijk zijn. Indien een donor gaat afdwingen dat hij bijvoorbeeld ieder weekend een omgangsregeling met het kind wil, wordt het misschien voor het kind te druk om ook op bezoek te gaan naar zijn ooms, tantes of grootouders. Echter, is het ten aanzien van het kind niet terecht dat de donor met nauwe persoonlijke betrekking wel op grond van de wet een omgangsregeling kan verzoeken, terwijl een kind dit niet kan. Een kind dat bijvoorbeeld geen behoefte heeft aan een omgangsregeling met de donor kan wel worden gedwongen om contact met de donor te hebben, terwijl een kind dat behoefte heeft aan contact, de donor niet kan dwingen om contact met hem te hebben. Naar mijn mening is het ook niet wenselijk om de donor op grond van de wet ook te dwingen om contact met het kind te hebben, omdat dit naar mijn mening te ver gaat.

In de rechtspraak lijkt het dat de rechter in het verleden terughoudend was bij het verzoek van een bekende donor die een omgangsregeling wil met het kind dat door middel van zijn zaad is verwekt. Het bestaan van familie- en gezinsleven tussen de donor en het kind werd door de Hoge Raad niet snel aangenomen. Een voorbeeld is de zaak van 26 januari 1990. In de zaak van 30 november 2007 kwam naar mijn mening een verandering hierin. De rechtspraak is niet meer terughoudend bij het aannemen van familie- en gezinsleven tussen een donor en kind. De donor werd door het aannemen van familie- en gezinsleven ontvankelijk verklaard in zijn omgangsverzoek. In de volgende paragrafen komen deze zaken aan bod.

⁷⁹ HR 10 november 1989, *NJ* 1990, 628.

⁸⁰ HR 26 januari 1990, *NJ* 1990, 630.

⁸¹ HR 10 november 1989, *NJ* 1990, 628.

⁸² Wortmann & Van Duijvendijk-Brand 2005, p. 217.

⁸³ EHRM 1 juni 2004, *NJ* 2004, 667 (Lebbink t. Nederland).

⁸⁴ Vlaardingerbroek e.a. 2008 p.456.

5.3 De zaak van 26 januari 1990⁸⁵

In deze zaak gaat het om een lesbisch paar dat door middel van kunstmatige inseminatie samen een gezin wil stichten. Zij geven de voorkeur aan een bekende donor, zodat het kind later kan weten wie zijn biologische vader is. Zij raken bevriend met een echtpaar dat na een aantal gesprekken bereid is om hun wens te vervullen. In 1986 volgt een geslaagde kunstmatige inseminatie met het zaad van de man en in 1987 wordt het kind geboren. De donor komt na de geboorte af en toe op bezoek maar na enkele maanden zijn de conflicten tussen de donor en de twee moeders ontstaan. Volgens de donor is afgesproken dat hij het kind af en toe een weekend mee naar zijn huis zou mogen nemen. De twee moeders ontkennen deze afspraak. Zij verbreken het contact met de donor, omdat zij bang zijn dat hij vaderrechten gaat claimen. De donor stapt naar de rechter en verzoekt een omgangsregeling tussen hem en het kind vast te stellen. Hij beroept zich op bescherming van zijn gezinsleven op grond van art. 8 EVRM. De rechter verklaart in een tussenbeschikking de donor ontvankelijk, maar wijst het verzoek af op grond van de spanningen die een omgangsregeling in het gezin van het kind teweeg zal brengen. In hoger beroep verklaart het hof de donor niet ontvankelijk en het cassatieberoep wordt door de Hoge Raad verworpen. De Hoge Raad overweegt dat het biologische vaderschap dat op donorschap berust onvoldoende is voor het bestaan van gezinsleven met het kind. Daarvoor zijn bijkomende omstandigheden vereist. Het hof acht deze bijkomende omstandigheden niet aanwezig. De Hoge Raad verwerpt het cassatieberoep van de donor.

De donor heeft vervolgens de zaak aangekaart bij de voormalige Europese commissie. De klacht tegen Nederland wordt door de Commissie niet ontvankelijk verklaard. De donor beroept zich op bescherming van zijn gezinsleven met het kind. Dit beroep faalt, omdat er volgens de Commissie in casu geen sprake is van een gezinsleven met het kind. De Commissie overweegt dat de contacten tussen de donor en het kind te beperkt zijn geweest om dit aan te merken als familie en gezinsleven. Bovendien wordt het feit dat de donor geen enkele financiële bijdrage leverde aan het kind zwaar meegewogen.⁸⁶

In deze zaak ben ik het volledig met de Hoge Raad en de voormalige Europese Commissie eens. Indien de contacten tussen de donor en het kind te beperkt zijn, moet de donor niet ontvankelijk worden verklaard in zijn omgangsverzoek. Er is naar mijn mening niet meer dan een biologische band tussen de donor en het kind. Indien er af en toe contact is met het kind, is die band tussen de donor en het kind onvoldoende om familie- en gezinsleven aan te nemen. Indien omgang tussen de donor en het kind te veel spanningen in het gezin zouden veroorzaken, kan het kind dat omgang met de donor wenst, op een latere leeftijd zelf contact met de donor opzoeken. De donor dient hiertoe wel bereid te zijn. Zoals in hoofdstuk 3 is gebleken, dient de moeder in het belang van het kind, het kind wel te informeren over de identiteit van zijn biologische vader. De ouders en de donor zouden te allen tijde met elkaar moeten afspreken dat ze bij het verhuizen adresgegevens uitwisselen, zodat het kind contact met de donor kan opzoeken. Ook zou de moeder een informatieregeling met de donor kunnen treffen, waarin zij afspreken dat de moeder om de zoveel tijd aan de donor bijvoorbeeld foto's van het kind opstuurt en dat zij vertelt hoe het met kind gaat.

5.4 De zaak van 30 november 2007⁸⁷

In deze zaak gaat het om een vriendschap die tussen de moeder en de donor is ontstaan. De moeder leerde de donor in 1994 kennen. Reeds in het begin van deze vriendschap heeft de moeder aan de man gevraagd of hij donor wilde zijn. Hij reageerde hierop positief, maar er is toen niets van gekomen in verband met de toenmalige lesbische relatie die de moeder had met

⁸⁵ HR 26 januari 1990, *NJ* 1990,630.

⁸⁶ ECRM 8 februari 1993 applicationnr. 16 1994/90 (X tegen Nederland).

⁸⁷ HR 30 november 2007, *LJN* BB9094.

een vrouw. In november 1999 spreken de moeder en de donor af dat hij een rol in het leven van het kind zou krijgen, maar zij hebben de invulling van deze rol niet duidelijk besproken. Eind 1999 raakt de moeder zwanger doormiddel van zelfinseminatie met het zaad van de donor. Tijdens de zwangerschap blijkt dat de moeder en de donor verschillend denken over de invulling van zijn rol, waarop de donor in januari 2000 te kennen heeft gegeven dat hij niets meer met de moeder of haar zwangerschap te maken wilde hebben. Kort voor de geboorte, in mei 2000, is de man hierop teruggekomen. Hij heeft de moeder gezegd dat hij zich bij haar wensen zou neerleggen en dat hij zich realiseerde dat hij vanuit dit nieuwe perspectief iets voor het kind kon gaan betekenen. Ook heeft hij in de week dat de moeder was uitgerekend een kaartje gestuurd om haar sterkte te wensen bij de bevalling. Na de geboorte zijn de moeder en de donor elkaar tegengekomen, toen zij met de dochter op straat liep. Daarna hebben zij elkaar nog een aantal keren gezien, maar hebben geen contact gehad. Het hof heeft aangenomen dat er sprake was van een nauwe persoonlijke betrekking, omdat de man niet een willekeurige donor is, maar bewust door de moeder is gekozen als vader voor haar kind en waarbij de man bewust heeft gekozen voor de vrouw als moeder van zijn kind. Bovendien hadden de man en vrouw ten tijde van de bevruchting een hecht contact, waarin zij elkaar vaak zagen en het voornemen hadden dit contact ook na de bevalling voort te zetten en waarin zij beiden een rol zagen voor de donor in het leven van de dochter, hoewel zij verschillende mening hadden over de mate waarin de donor een rol in het leven van de dochter zou spelen. Ook was het de bedoeling dat de donor het kind zou gaan erkennen.

Door de hiervoor genoemde omstandigheden in samenhang met de blijvende wens van de donor om omgang met de dochter te hebben, heeft het hof in deze zaak bijkomende omstandigheden aangenomen waaruit kon worden afgeleid dat er sprake was van een nauwe persoonlijke betrekking en werd de donor ontvankelijk verklaard in zijn omgangsverzoek.

In deze zaak heeft de donor het kind één keer gezien. Hierdoor lijkt het dat er niet meer is dan een biologische band tussen de donor en het kind. Tevens lijkt deze uitspraak in eerste instantie in strijd te zijn met de bedoeling van donorschap, namelijk het vervullen van de kinderwens van een ander. Omdat de bijzondere omstandigheden in deze zaak doorslaggevend zijn geweest voor de uitkomst van de procedure, zal ik deze nogmaals opsommen:

- de man is niet een willekeurige donor
- de vrouw heeft bewust voor de man gekozen als vader van haar kind
- de man heeft bewust voor de vrouw gekozen als moeder van zijn kind
- de donor en vrouw hadden ten tijde van de bevruchting een hecht contact
- zij zagen elkaar vaak
- zij hadden het voornemen dit contact ook na de geboorte van het kind voort te zetten
- zij voorzagen beiden een rol van de donor in het leven van het kind, ook al verschilden zij van mening over de mate daarvan.
- de donor zou het kind gaan erkennen.⁸⁸

Bij deze zaak kan ik me voorstellen dat men vindt dat de Hoge Raad te snel familie- en gezinsleven tussen de donor en kind heeft aangenomen, omdat er weinig contact is geweest tussen de donor en het kind. Na het bestuderen van de feiten uit deze zaak, ben ik van mening dat de bijkomende omstandigheden, zoals erkenning, een rol in het leven het kind en het voornemen om contact te behouden, de uitspraak van Hoge Raad rechtvaardigt. De donor zou in eerste instantie op grond van de erkenning de juridische vader van het kind worden. Indien hij het kind had erkend, zouden alle rechten en plichten ten aanzien van het kind gelden. Dit houdt in dat hij bijvoorbeeld een onderhoudsplicht ten aanzien van het kind zou hebben. Tevens zou hij als juridische vader ook een omgangsrecht met het kind hebben. Ik hoop wel dat de rechtspraak in de toekomst niet te ver zal doorschieten in het aannemen van familie- en gezinsleven tussen de donor en het kind.

⁸⁸ Nuytinck 2008, p. 135-136.

Wanneer de rechter de donor ontvankelijk heeft verklaard zoals in de hiervoor genoemde zaak, kan hij een omgangsregeling met kind toewijzen indien er geen sprake is van één van de limitatieve ontzeggingsgronden van artikel 1:377a lid 2 BW. In deze zaak vind ik een beperkte omgangsregeling wenselijk, omdat er één keer contact is geweest tussen de donor en het kind. De donor is in dit geval een vreemde voor het kind. Omdat het voor de ontwikkeling van het kind belangrijk is dat hij contact met zijn biologische ouders kan hebben, vind ik een beperkte omgangsregeling in een dergelijk geval wenselijk. De frequentie van het contact is ook belangrijk, want het is niet de bedoeling dat de donor iedere dag via de telefoon of e-mail contact met het kind gaat opnemen.

Wanneer de donor regelmatig op bezoek bij het kind kwam en er is later een conflict tussen de moeder en donor ontstaan, is een bezoeksregeling in een dergelijk geval wel wenselijk. Deze bezoeksregeling is alleen wenselijk indien er geen sprake is van de ontzeggingsgronden in artikel 1:377a lid 3 BW.

5.5 Tot slot

Uit het voorafgaande is gebleken dat in de rechtspraak met betrekking tot het omgangsrecht van de donor een belangrijke ontwikkeling is geweest, omdat de Hoge Raad niet meer terughoudend is in het aannemen van familie- en gezinsleven tussen de donor en het kind. De bijkomende omstandigheden zoals het voornemen om het kind te erkennen, een rol in het leven van het kind en het voornemen om contact met kind te behouden, hebben hierbij een belangrijke rol gespeeld. Een donor die familie- en gezinsleven heeft, moet op grond van de bijzondere omstandigheden terecht een omgangsregeling met het kind kunnen verzoeken. Wanneer de donor ontvankelijk is verklaard en er is beperkt contact of geen contact tussen de donor en het kind geweest, vind ik een beperkte omgangsregeling wenselijk, omdat het kind de gelegenheid moet krijgen om zijn biologische vader beter te leren kennen. Een beperkte omgangsregeling is alleen wenselijk wanneer er geen sprake is van de limitatieve ontzeggingsgronden van artikel 1:377a lid 3 BW, want dan dient de rechter de omgangsregeling te ontzeggen.

Ouders die gebruik willen maken van een bekende donor, dienen vooraf afspraken te maken over de invulling van de rol van de donor. Deze afspraken kunnen zij bijvoorbeeld vastleggen in een donorcontract. Dit contract kan mogelijk duidelijkheid voor beide partijen scheppen, maar dit wil niet zeggen dat dit niet opzij kan worden gezet. De donor kan dus van de gemaakte afspraken afzien en kan tegen de wens van de ouder(s) een omgangsverzoek bij de rechter indienen.

6 Het omgangsrecht van de donor en het donorcontract

6.1 Inleiding

Ouders zijn op grond van artikel 815 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering verplicht om bij een scheiding een ouderschapsplan op te stellen. Dit plan dienen zij toe te voegen bij een verzoek tot echtscheiding. Het ouderschapsplan dient afspraken te bevatten over de zorg voor de kinderen en alles wat daarmee samenhangt. Voorbeelden van afspraken die ouders moeten maken zijn het kiezen van de hoofdverblijfplaats van het kind, het treffen van een contactregeling tussen het kind en de ouder die niet dagelijks voor het kind zorgt en kinderalimentatie. Deze afspraken zijn niet alleen in het belang van het kind, maar bieden ook duidelijkheid aan zowel de ouders als het kind. Door duidelijke afspraken te maken weten zij wat ze van elkaar kunnen verwachten. Vanuit dit perspectief is ook het voor een wensmoeder en haar eventuele partner die kiezen voor een donor uit de familie-, kennis- of vriendenkring, verstandig om duidelijke afspraken met de donor te maken. De wensouder(s) en de donor zijn in grote mate vrij zelf te bepalen welke afspraken zij maken. Deze afspraken zijn echter niet dwingend.

Zij kunnen in plaats van een ouderschapsplan een donorcontract opstellen. In dit contract kunnen zij afspraken maken over de rol van de donor in het leven van het kind. Zij kunnen bijvoorbeeld afspraken over de omgang met het kind vastleggen. Zij kunnen ook ervoor kiezen om de afspraken mondeling overeen te komen.

Indien de wensmoeder en de donor het moeilijk vinden om een contract op te stellen, kunnen zij op internet standaard voorbeelden van donorcontracten opzoeken. Deze contracten zijn te vinden op verschillende websites zoals www.kidkids.nl⁸⁹ en www.verlangennaareenkind.nl.⁹⁰ Partijen kunnen ook kiezen om de afspraken schriftelijk via een notaris vast te leggen. Indien het noodzakelijk is kan de notaris de partijen ook adviseren.

In paragraaf 6.2 komt de inhoud van de contracten aan bod. Ten slotte wordt in paragraaf 6.3 over de rechtskracht van een donorcontract besproken.

6.2 Inhoud van een donorcontract

Een donorcontract is een contract waarbij afspraken tussen de wensouder(s) en de donor worden vastgelegd. In de bijlagen 3 en 4 zijn standaard voorbeelden van donorcontracten opgenomen. Deze voorbeelden staan op verschillende websites. Zij kunnen deze voorbeelden gebruiken bij het opstellen van hun donorcontract. Zij zijn niet verplicht om de artikelen in het voorbeeld contract letterlijk over te nemen. De partijen staan dus vrij om de artikelen in het voorbeeld contract te wijzigen, aan te passen en/of aan te vullen. Dit houdt in dat de afspraken tussen verschillende partijen van elkaar afwijken. Voor de partijen is het belangrijk hun bedoelingen in een contract vast te leggen, zodat zij van elkaar weten wat ze kunnen verwachten.

De afspraken die de wensouder(s) en de donor maken, hebben bijvoorbeeld betrekking op het aantal spermadonaties, de periode dat de donor zijn zaad voor kunstmatige inseminatie aan de wensmoeder zal afstaan en tijdstippen waarop de donatie zal plaatsvinden. Bovendien kunnen partijen afspreken welke rol de donor na de geboorte van het kind zal krijgen. In dit geval kan worden afgesproken dat de donor het kind na de geboorte wel of niet gaat erkennen. Indien de donor het kind gaat erkennen, is hij de juridische vader van het kind. De donor staat als gevolg van de erkenning in een familierechtelijke betrekking met het kind. Tevens gelden dan alle

⁸⁹ (<www.kidkids.nl/juridisch/contract.html>)

⁹⁰ (<www.verlangennaareenkind.nl/donorovereenkomst.htm>)

rechten en plichten ten aanzien van het kind. Partijen kunnen ook afspraken maken met betrekking tot omgang met het kind. Indien de partijen ervoor kiezen dat de donor contact met het kind zal hebben, kunnen ze bijvoorbeeld afspreken hoe het contact zal plaats vinden. Bovendien kunnen zij vastleggen hoe vaak de donor het kind mag zien. Indien partijen afspreken dat de donor geen omgang met kind zal hebben, kunnen zij bijvoorbeeld vastleggen dat de donor nimmer zal verzoeken omgang met het kind af te dwingen. De partijen kunnen ook afspraken maken over afstammingsinformatie. Zij kunnen bijvoorbeeld afspreken wanneer de ouder(s) het kind in kennis zal stellen van de identiteit van de donor. Ook kunnen partijen afspreken dat de identiteit van de donor nooit aan het kind bekend zal worden gemaakt. Deze afspraak is naar mijn mening in strijd met het belang van het kind, omdat alle kinderen moeten kunnen achterhalen van wie zij afstammen. Het is de verantwoordelijkheid van de ouders om bij de opvoeding het kind te informeren over de identiteit van zijn biologische vader. Men kan zich dus afvragen in hoeverre de bovengenoemde afspraken in het belang van het kind zijn. Niet alle kinderen zullen contact met de donor willen hebben, maar deze kinderen moeten naar mijn mening wel op de hoogte worden gebracht van hun afstamming. Er zullen ook kinderen zijn die heel graag willen weten wie hun donor is en die ook contact met de donor willen. De ouder(s) en de donor kunnen ook een informatieregeling treffen. Zij kunnen afspreken dat de donor bijvoorbeeld een aantal keer per jaar wordt geïnformeerd over hoe het met het kind gaat en eventueel foto's van het kind opsturen.

6.3 De rechtskracht van een donorcontract

De wensouder(s) en donor zijn in beginsel vrij om te bepalen welke afspraken zij maken. Zij zijn ook vrij om deze afspraken schriftelijk op te nemen in een donorcontract. Het donorcontract heeft alleen rechtskracht tussen de partijen die het contract hebben getekend. De afspraken tussen de wensouder(s) en de donor zijn dus niet bindend. De reden hiervoor is dat in de wet rechtsregels zijn waarbij partijen ongeacht van een contract niet kunnen afwijken. Deze regels vormen dwingend recht. Indien partijen afspraken hebben gemaakt die van de rechtsregels afwijken, dan zal het dwingend recht prevaleren.⁹¹ Met dwingend recht wordt bedoeld regels waarvan niet mag worden afgeweken. Dwingend recht dwingt dus onvoorwaardelijk, ongeacht of de ouder(s) en de donor het willen of niet.⁹²

Wanneer de ouder(s) en de donor bijvoorbeeld hebben afgesproken dat geen omgang met het kind zal plaatsvinden en er ontstaat na de geboorte van het kind een conflict hierover, kan de donor ondanks een donorcontract naar de rechter stappen om een omgangsregeling met het kind te verzoeken. Zoals in de eerdere hoofdstukken is aangegeven zal de rechter het omgangsverzoek ontvankelijk verklaren indien er tussen de donor en het kind een band is ontstaan die is aan te merken als familie- en gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM. Als er eenmaal familie- en gezinsleven is ontstaan, zal een beroep op een donorcontract door de ouder(s) niet door de rechter worden gehonoreerd. De reden hiervoor is dat de handelwijze van partijen na het sluiten van het donorcontract niet aansluit bij de intenties van het contract. Dit is bijvoorbeeld het geval als er tussen de donor en de moeder en haar eventuele partner een hechte vriendschap ontstaat en de donor regelmatig bij hen op bezoek komt. De rechter zal het donorcontract wel in zijn overweging meenemen, maar de rechtsregels zullen prevaleren boven de afspraken die hiervan afwijken.

⁹¹ Loth 2000 p. 1.

⁹² Loth 2000, p. 2

6.4 Tot slot

Uit het voorafgaande is gebleken dat de ouder(s) en de donor in beginsel vrij zijn om te bepalen welke afspraken zij bijvoorbeeld over de omgang tussen de donor en het kind willen maken. Deze afspraken kunnen zij mondeling overeenkomen of in een donorcontract vastleggen. Ik vind het wenselijk dat de wensmoeder die voor een bekende donor kiest, schriftelijke afspraken met de donor vastlegt. Door deze afspraken zijn partijen op de hoogte van wat ze van elkaar kunnen verwachten. Zij dienen wel rekening ermee te houden dat de afspraken niet bindend zijn, omdat de rechtsregels bij een geschil zullen prevaleren boven de afspraken die hiervan afwijken. De ouders van het kind kunnen bij de rechter een beroep op het donorcontract doen. De rechter dient in dit geval de handelwijze van partijen en de intenties bij het sluiten van het contract in zijn overweging mee te nemen.

Indien de ouder(s) en de donor hebben afgesproken dat er geen omgang tussen de donor en het kind zal plaatsvinden, kan de donor alsnog van deze afspraak afzien en een omgangsregeling bij de rechter verzoeken. In het geval dat tussen de donor en het kind een band is ontstaan die als familie- en gezinsleven is aan te merken, zal de rechter de donor ontvankelijk in zijn verzoek verklaren. De rechter kan dan een omgangsregeling met het kind toezeggen, tenzij er sprake is van een omstandigheid waarbij één van de limitatieve ontzeggingsgronden in artikel 1:377a lid 3 BW zich voor doet.

7 Effectuering van omgang

7.1 Inleiding

In de praktijk wordt vooral bij echtscheidingssituaties de vastgestelde of overeengekomen omgangsregeling door de verzorgende ouder niet altijd nageleefd. Dit zal niet anders zijn bij een vastgestelde omgangsregeling tussen de donor en het kind. De moeder en haar eventuele partner kunnen nadat een omgangsregeling door de rechter is vastgesteld, alsnog weigeren dat de donor omgang met het kind heeft. Het Nederlandse recht kent geen strafrechtelijke sancties die expliciet bedoeld zijn om de vastgestelde omgangsregeling te effectueren. In de wet zijn wel een aantal executiemogelijkheden uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering waarvan men gebruik kan maken om de omgangsregeling te kunnen effectueren. Daarnaast zijn in het Burgerlijk Wetboek maatregelen opgenomen die als sanctie kunnen dienen bij het niet nakomen van een omgangsregeling. In dit geval is de deugdelijkheid van het omgangsrecht van de donor afhankelijk van de middelen die hij daadwerkelijk heeft om tenuitvoerlegging van de aan hem toegekende omgangsregeling af te dwingen. Bij het al dan niet afdwingbaar maken van een vastgestelde omgangsregeling dient het belang van het kind altijd voorop te staan. In dit hoofdstuk staat de volgende vraag centraal: Welke dwangmiddelen staan de donor ter beschikking om de aan toegekende omgangsregeling te bewerkstellen? Op deze vraag wordt in paragraaf 7.2 een antwoord gegeven.

7.2 Mogelijkheden tot effectuering van omgang

Bij het niet nakomen van de omgangsregeling kunnen de volgende dwangmiddelen door de rechter worden opgelegd: dwangsom (artikel 611a Rv.), lijfswang (artikel 585 Rv) reële executie (artikel 812 – 813 Rv), ondertoezichtstelling (artikel 1:254 BW), gezagswijziging, vermindering of ontzegging van de partneralimentatie (artikel 1:401 BW), opschorting kinderalimentatie (artikel 1:408 BW).⁹³

Indien de moeder en haar eventuele partner de door de rechter vastgestelde omgangsregeling niet nakomen, heeft de donor naar mijn mening niet veel mogelijkheden om de omgangsregeling met het kind te bewerkstellen.

De dwangmiddelen, lijfswang en reële executie worden in de praktijk weinig toegepast. Lijfswang is in strijd met het belang van het kind, omdat de verzorgende ouder wordt gegijzeld. Wanneer de ouder wordt gegijzeld, betekent dit dat deze ouder de dagelijkse verzorging en opvoeding van het kind niet zelf meer kan uitvoeren. Reële executie is niet in het belang van het kind, omdat het kind door de politie thuis wordt opgehaald en dit kan beangstigend voor het kind werken.

De dwangmiddelen gezagwijziging, vermindering of ontzegging van de partneralimentatie, opschorting kinderalimentatie kunnen naar hun aard slechts bij een omgangsconflict tussen de juridische ouders worden ingezet.

De dwangsom zou misschien een uitkomst voor de donor kunnen bieden. De dwangsom kan door de rechter worden opgelegd voor elke keer dat de ouder de vastgestelde omgangsregeling niet nakomt. Deze dient de ouder te stimuleren om de omgangsregeling na te komen. Naar mijn inziens is de dwangsom niet effectief. Dit dwangmiddel heeft weinig effect wanneer de onwillige ouder onvermogen is. Ik kan me ook voorstellen dat de onwillige ouder die wel voldoende

⁹³ Vlaardingerbroek e.a. 2008 p.464 –467.

inkomen heeft, liever betaalt dan aan een omgangsregeling meewerken. De dwangsom dient wel als een prikkel voor de ouders die gevoelig zijn voor financiële dwang, maar zij zullen alsnog niet achter de omgangsregeling staan. Bovendien zal het opleggen van een dwangsom de communicatie tussen de ouder(s) en de donor niet bevorderen, waardoor zij nog steeds verschillende meningen zullen hebben over de invulling van de rol van de donor in het leven van het kind. Dit heeft tot gevolg dat de spanningen op het kind zullen doorwerken en dit is niet in het belang van het kind.

Procederen is in het algemeen niet in het belang van de kinderen. Bovendien zijn omgangsproblemen vaak niet op te lossen met juridische maatregelen.⁹⁴

Naast de hiervoor genoemde dwangmiddelen kunnen de buitenwettelijke methoden een oplossing bieden aan de omgangsproblematiek tussen de ouder(s) en de donor. In essentie is het omgangsconflict tussen de ouder(s) en de donor vaak terug te voeren op onduidelijke afspraken over de invulling van de rol van de donor. Omgangsbemiddeling is één van de buitenwettelijke methoden om de omgangsproblematiek aan te pakken. Deze buitenwettelijke methode staat in beginsel ook aan de donor ter beschikking. Wanneer de ouder(s) en de donor er niet samen uitkomen, dan is bemiddelen een goede mogelijkheid om tot een oplossing van het omgangsconflict te komen. Bemiddeling kan een positief effect hebben bij het oplossen van omgangsconflicten, omdat partijen de mogelijkheden krijgen om met elkaar te communiceren. Door met elkaar te communiceren, kunnen zij duidelijke afspraken met elkaar maken.⁹⁵ Omdat partijen door bemiddeling tot een overeenstemming zijn gekomen, zullen de gemaakte afspraken gemakkelijker worden nagekomen. Naar mijn mening is bemiddeling het beste alternatief voor de donor die een omgangsregeling met het kind wil bewerkstellen, omdat partijen hierbij de mogelijkheid krijgen om duidelijke afspraken met elkaar te maken. Naar mijn mening dienen partijen in een goed gesprek of in een aantal gesprekken elkaar aan te geven wat ze daadwerkelijk van elkaar willen en verwachten. Indien partijen eerlijk naar elkaar toe zijn geweest, is de kans groot dat de gemaakte afspraken in de toekomst worden nageleefd.

Een andere methode om de omgangsproblematiek aan te pakken is omgangsbegeleiding. Omgangsbegeleiding is tijdelijk, omdat het de bedoeling is dat ouders na een periode zelfstandig afspraken met elkaar kunnen maken. In Nederland is er een divers aanbod van omgang van omgangsbegeleiding, waaronder de zogenoemde omgangshuizen en BOR-project.⁹⁶

Een omgangshuis is een neutrale plaats waar de niet-verzorgende ouder en het kind onder begeleiding van onafhankelijke medewerkers omgang met elkaar kunnen hebben. Bij een omgangshuis is omgang mogelijk zonder dat de ouders elkaar tegen hoeven te komen. Bij een omgangshuis kunnen alle ouders aanmelden die te maken hebben of te maken krijgen met een omgangsregeling voor hun kind. Een voorwaarde is dat deze aanmelding op vrijwillige basis is en met instemming van beide ouders. Ouders kunnen ook door de Rechtbank of hulpverlenende instanties zoals de Raad van Kinderbescherming aangemeld worden. In dit geval ontvangt het omgangshuis de gegevens van de ouders en de beschikking van de rechtbank.⁹⁷

BOR staat voor Begeleide OmgangsRegeling. Bij het BOR-project krijgen de ouders hulp van vrijwilligers bij het ophalen en brengen van het kind. Tevens kunnen de vrijwilligers de omgang bij de ouder thuis of op een neutraal plek begeleiden.⁹⁸

Omgangsbegeleiding zou ook voor een donor die omgang met het kind wenst een mogelijke oplossing zijn. In dit geval kunnen de ouder(s) en de donor steun krijgen om samen tot een oplossing te komen voor eventuele problemen. Dit kan eventueel via een omgangshuis of via vrijwilligers die de omgang bij de ouder(s) thuis of op een neutraal plek willen begeleiden.

⁹⁴ Vlaardingerbroek e.a. 2008, p. 468.

⁹⁵ B.E.S. Chin A Fat, Bemiddeling in uitvoering. Evaluatie Experimenten (2001)

⁹⁶ Vlaardingerbroek e.a. 2008 p.366.

⁹⁷ (<www.omgangshuis.org/home>) Zie ook Vlaardingerbroek e.a. 2008 p.366.

⁹⁸ Vlaardingerbroek e.a. 2008 p.366.

7.3 Tot slot

Terugkomend op de vraag die in paragraaf 7.1 is gesteld, kan worden geconcludeerd dat de donor niet veel dwangmiddelen ter beschikking staan om de door rechter vastgestelde omgangsregeling met het kind te bewerkstellen. Gezagwijzing, vermindering of ontzegging van de partneralimentatie, opschorting kinderalimentatie kunnen alleen bij een omgangsconflict tussen de juridische ouders worden ingezet. Voor de donor zou dwangsom eventueel een mogelijkheid zijn om de door rechter vastgestelde omgangsregeling met het kind te bewerkstellen. Ik acht deze mogelijkheid niet wenselijk. Mijn mening is dat dwangsom alleen effect heeft als de moeder van het kind gevoelig is voor financiële dwang. Indien de moeder onvermogen is of zij betaalt liever de dwangsom, heeft dit dwangmiddel geen effect. Tevens ben ik van mening dat het te ver gaat als men een dwangsom gaat op leggen om de omgangsregeling met een donor te effectueren. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor lijfswang. Wanneer lijfswang zou worden toegepast zou dit betekenen dat de moeder, die voor het kind verzorgt, wordt gegijzeld. Dit is dan niet in het belang van het kind.

Naar mijn mening dient de donor een omgangsregeling met het kind door middel van buitenwettelijke methoden zoals bemiddeling en omgangsbegeleiding te bewerkstellen. Deze buitenwettelijke methoden kunnen ouder(s) en de donor helpen bij het maken van duidelijke afspraken over de rol van de donor. Wanneer zij tot een overeenstemming zijn gekomen, zullen de gemaakte afspraken makkelijker worden nageleefd.

8 Conclusie en aanbevelingen

8.1 Conclusie

De centrale vraag van deze scriptie is: In hoeverre dient de spermadonor een recht op omgang te hebben, mede gelet op het belang van het kind en het familie- en gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM?

Omgang met het kind inhoudt in dat men het kind kan bezoeken. Schriftelijk, telefonisch en/of e-mail contact zijn beperkte vormen van omgang met het kind. Het recht op omgang met het kind is geregeld in artikel 1:377a BW. Door de ruime regel van art. 1:377a BW kan een ieder die familie- en gezinsleven met het kind kan aantonen, ontvankelijk worden verklaard in zijn verzoek tot het vaststellen van een omgangsregeling. Dit geldt ook voor de donor. Een voorbeeld hiervan is de in deze scriptie besproken zaak van 30 november 2007. De rechter zal bij het al dan niet vaststellen van een omgangsregeling ook kijken of dit in het belang van het kind is. Op grond van artikel 3 lid 1 IVRK dient bij alle maatregelen betreffende kinderen, de belangen van het kind de eerste overweging te vormen. Het belang van het kind dient dus bij een omgangsverzoek altijd voorop te worden gesteld. Bij het omgangsrecht houdt het belang van het kind onder andere in dat hij kennis heeft over het eigen verleden en over zijn biologische achtergrond. Het belang van het kind houdt ook in dat het kind contact heeft met zijn biologische ouders. Dit betekent dat de omgang tussen de donor en het kind in beginsel niet in strijd is met het belang van het kind.

Bij het omgangsrecht van de donor moet een onderscheid worden gemaakt tussen de situatie waarbij de moeder gebruik heeft gemaakt van een onbekende donor en de situatie waarbij de moeder gebruik heeft gemaakt van een bekende donor.

De eerste situatie heeft betrekking op de moeder die zich voor kunstmatige inseminatie met donorzaad laat behandelen bij een spermakliniek. De identiteit van deze donor is voor de moeder in beginsel anoniem, omdat zijn gegevens niet aan de vrouw worden verstrekt. Deze onbekende donor heeft echter op grond van de WDGKB de verantwoordelijkheid om zijn persoonsidentificerende gegevens aan de spermakliniek te verstrekken. Deze gegevens worden geregistreerd zodat het kind op latere leeftijd de mogelijkheid heeft om te achterhalen wie zijn biologische vader is.

Ook de gegevens van de vrouw die zich bij de spermakliniek laat insemineren worden niet aan de donor verstrekt. De gegevens van de vrouw blijven dus ook voor de donor onbekend. Dit betekent dat het kind dat met zijn zaad is verwekt, voor hem anoniem zal blijven, tenzij het kind op latere leeftijd contact met hem opzoekt. Het kind moet wel op de hoogte zijn van zijn status. Indien het kind hiervan niet op de hoogte is, zal hij immers geen gebruik kunnen maken van de WDGKB om de identiteit van de donor te achterhalen. De donor die zijn zaad bij de spermakliniek heeft gedoneerd heeft op grond van de wet geen recht op omgang. In een dergelijk geval kan geen familie- en gezinsleven tussen de donor en het kind ontstaan, omdat de gegevens van de moeder en de donor niet aan elkaar worden verstrekt. De donor kan dus geen contact met het kind zoeken en de moeder zal ook niet verrast worden met een omgangsverzoek van de donor. Het is in dit geval terecht dat de onbekende donor geen omgang met het kind kan verzoeken, omdat er niet meer is dan een biologische band tussen de donor en het kind. Tussen deze donor en het kind is namelijk geen band ontstaan die als familie en gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM kan worden beschouwd.

De tweede situatie heeft betrekking op de moeder die gebruik heeft gemaakt van een bekende donor uit de familie-, vrienden- en kenniskring. De moeder en de donor zijn vrij om verschillende afspraken met elkaar te maken. Zij kunnen bijvoorbeeld afspreken dat de donor het kind af en toe ziet. Zij kunnen ook afspreken dat er geen omgang tussen de donor en het kind zal plaatsvinden.

De afspraken die de moeder en donor met elkaar maken kunnen zij vastleggen in een donorcontract. Deze afspraken zijn niet bindend. Het donorcontract heeft alleen rechtskracht tussen de moeder en de donor onderling. Een donorcontract kan voor duidelijkheid tussen de partijen zorgen, maar de rechter kan voorbij gaan aan een donorcontract indien dit van de rechtsregels afwijkt. De donor kan ondanks dat hij met de moeder heeft afgesproken dat er tussen hem en het kind geen omgang zal plaatsvinden, toch bij de woning van de moeder en het kind aanbellen en omgang met het kind verzoeken. In het belang van het kind dient de moeder bij de opvoeding het kind op een jonge leeftijd te informeren over zijn status. In dit geval dient de moeder het kind te informeren dat zijn biologische vader een donor is. Het kind dat van een bekende donor afstamt, kan in tegenstelling tot een kind dat van een onbekende donor afstamt, geen gebruik van de WDGKB maken. Op grond van deze wet worden alleen de persoonsidentificerende gegevens geregistreerd van de onbekende donor die zijn zaad bij de spermakliniek heeft gedoneerd. In dit geval, dient de moeder zelf de persoonsidentificerende gegevens van de donor aan het kind te geven. Zowel in de situatie dat het kind en de donor omgang met elkaar hebben als de situatie waarbij één van de partijen geen omgang wenst, heeft de moeder bij de opvoeding de verantwoordelijkheid om aan het kind zijn status te vertellen. Tevens heeft de moeder de verantwoordelijkheid om aan het kind te vertellen van wie hij afstamt. Het recht van een kind om te weten van wie hij afstamt, is in de zaak Valkenhorst erkend. In deze zaak heeft de Hoge Raad overwogen dat het recht van een kind om te weten door wie hij is verwekt, prevaleert boven het recht van de moeder om dat verborgen te houden. Indien de moeder de afstammingsinformatie voor het kind verbergt, is dit in strijd met het belang van het kind. Als de donor in dit geval voor deur staat en het kind niet op de hoogte is van zijn verleden, kan dit een grote schok voor het kind zijn.

Wanneer de moeder en de donor onderling niet tot een oplossing over een omgangsconflict kunnen komen, kan één van de partijen op grond van artikel 1:377a BW naar de rechter stappen. De donor kan dus tegen de wil van de moeder aan de rechter verzoeken om een omgangsregeling tussen hem en het kind vast te stellen. De donor zal moeten aantonen dat er tussen hem en het kind een band is, die is aan te merken als familie- en gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM. Voor het aannemen van familie- en gezinsleven moet er sprake zijn van bijzondere omstandigheden. Een voorbeeld hiervan is als de donor en/of de moeder regelmatig bij elkaar op bezoek komen of als de moeder en de donor een hechte vriendschap hebben. In de zaak van 30 november 2007 zijn de bijzondere omstandigheden voor de Hoge Raad en het hof doorslaggevend geweest voor het aannemen van familie- en gezinsleven die reeds voor de geboorte van het kind zijn ontstaan.

Kortom: de bekende donor dient een recht op omgang met het kind te hebben indien er tussen hem en het kind een band is ontstaan die is aan te merken als familie- en gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM. Het kan ook zijn dat familie- en gezinsleven reeds voor de geboorte van het kind is ontstaan. Indien er beperkt contact of weinig contact is geweest tussen de donor en het kind moet deze een recht op een beperkte vorm van omgang met het kind krijgen, tenzij er sprake is van een omstandigheid die onder de ontzeggingsgronden van artikel 1:377a lid 2 BW valt. De donor dient in dergelijk geval dus de mogelijkheid te krijgen om schriftelijk, telefonisch en/of e-mail contact met het kind te hebben. Dit is naar mijn mening in het belang van het kind. Voor de ontwikkeling van het kind is het belangrijk dat hij de mogelijkheid heeft om contact te hebben met zijn biologische ouders. Wanneer de donor regelmatig bij de moeder en het kind over de vloer kwam en er ontstaat later een conflict, heeft deze donor een recht op een bezoekregeling met het kind, tenzij er sprake is van één van de ontzeggingsgronden van artikel 1:377a lid 3 BW.

Wanneer er tussen de bekende donor en het kind geen band is ontstaan die is aan te merken als familie- en gezinsleven, heeft deze donor op grond van artikel 1:377a BW geen recht op omgang met het kind. Hij heeft naar mijn mening terecht geen recht op omgang. De reden hiervoor is dat tussen de donor en het kind niet meer is dan een biologische band. Dit geldt ook voor de onbekende donor die zijn zaad bij de spermakliniek heeft gedoneerd. Deze donor heeft geen recht op omgang met het kind, omdat er tussen hem en het kind ook geen band kan ontstaan die is aan te merken als familie- en gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM.

Wanneer de rechter een omgangsregeling tussen de donor en het kind heeft vastgesteld, kunnen de ouders besluiten om deze alsnog niet na te komen. De donor heeft in een dergelijk geval niet veel mogelijkheden om de door de rechter vastgestelde omgangsregeling met het kind af te dwingen. De dwangmiddelen gezagwijziging, vermindering of ontzegging van de partneralimentatie, opschorting kinderalimentatie kunnen alleen bij een omgangsconflict tussen de juridische ouders worden ingezet. Lijfswang acht ik in strijd met belang van het kind, omdat de moeder wordt gegijzeld. Dwangsom is voor de donor misschien een mogelijkheid om de omgangsregeling met het kind af te dwingen. Echter acht ik dwangsom niet wenselijk, omdat dit te ver gaat bij het afdwingen van een omgangsregeling tussen de donor en het kind. Tevens acht ik dwangsom in strijd met het belang van het kind.

8.2 Aanbeveling

Op basis van de conclusies in paragraaf 8.1, heb ik de volgende aanbevelingen met betrekking tot het vaststellen van een omgangsregeling tussen de donor en het kind geformuleerd:

De wensmoeder en haar eventuele partner die voor een donor kiezen, maar willen niet dat deze later een rol in het leven van het kind gaat eisen, kunnen het beste naar een spermakliniek gaan voor kunstmatige inseminatie.

Als de wensmoeder en haar eventuele partner toch kiezen om gebruik te maken van een donor uit de familie-, vrienden- of kennissenkring, wil ik hen aanbevelen om eerst goede afspraken te maken en deze schriftelijk vast te leggen in een donorcontract, zodat later zo weinig mogelijk misverstanden zullen ontstaan. Deze afspraken zullen echter niet afdwingbaar zijn. Indien er na de geboorte van het kind toch een conflict tussen de moeder en de donor ontstaat, dient een donorcontract dat al geruime tijd conform afspraak werd uitgevoerd, een omstandigheid te vormen voor het al dan niet ontvankelijk verklaren van de donor in zijn verzoek tot het vaststellen van een omgangsregeling. In het donorcontract kan bijvoorbeeld worden vastgelegd dat de donor een aantal keer per jaar contact met het kind heeft. In het contract kan bijvoorbeeld ook worden afgesproken dat de donor geen omgang met het kind zal hebben. Uit een donorcontract kan de rechter afleiden wat de intenties van partijen waren en of zij zich ook geruime tijd aan het contract hebben gehouden. De rechter dient dus bij het al dan niet ontvankelijk verklaren van de donor in zijn omgangsverzoek, rekening te houden met de intenties van partijen en of zij zich geruime tijd aan de afspraken hebben gehouden.

Wanneer het de ouder(s) en de donor niet lukt om afspraken over de rol van de donor te maken, kan bemiddeling een uitkomst bieden. De invulling van de rol van de donor is belangrijk voor het al dan niet bepalen van een omgangsregeling.

Bemiddeling kan voor de partijen om verschillende redenen zinvol zijn. Bij middeling krijgen partijen de ruimte om hun gevoelens, bezorgheden en wensen te uiten. Partijen krijgen dus de gelegenheid om met elkaar te praten en naar elkaar te luisteren. De basisvoorwaarde voor bemiddeling is dat partijen bereid zijn om met elkaar te onderhandelen en tot een oplossing met elkaar te komen. De overeenstemming tussen partijen dient in een overeenkomst te worden vastgelegd. Doordat de partijen samen naar een oplossing hebben gezocht, zal deze overeenkomst beter door de partijen worden gerespecteerd en nageleefd. Uit het evaluatierapport " Bemiddeling in uitvoering" dat in juli 2001 is uitgebracht, blijkt dat bemiddeling een duidelijk positief effect heeft bij het oplossen van omgangsconflicten. De doelgroep van het experiment met betrekking tot omgangsbemiddeling was immers vooral ouders met kinderen onder de twaalf jaar.⁹⁹ Enkele aanbevelingen die in het rapport zijn opgenomen zijn:

- bemiddeling in een vroeg stadium stimuleren, bij voorkeur voordat een gerechtelijke procedure is gestart;

⁹⁹ B.E.S. Chin A Fat, Bemiddeling in uitvoering. Evaluatie Experimenten 2001.

- bemiddeling in de wet opnemen. De rechter moet de bevoegdheid hebben om bij elke omgangsprocedure op verzoek van beide ouders of ambtshalve met hun instemming, de ouders te verwijzen naar de bemiddeling.¹⁰⁰

Ik sluit me volledig aan bij de hiervoor besproken aanbevelingen. Deze aanbevelingen kunnen ook van toepassing zijn voor een omgangskonflikt tussen de ouder(s) en de donor. Bij het tweede punt wil ik aanvullen dat de rechter de bevoegdheid moet hebben om bij elke omgangsprocedure op verzoek van de beide ouders of op verzoek van de ouder(s) en degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat, of ambtshalve met hun instemming, de partijen te verwijzen naar bemiddeling.

Omdat gerechtelijke procedures en conflicten diep ingrijpend voor kinderen kunnen zijn, wil ik ouders in belang van het kind aanbevelen om een clause omtrent bemiddeling in een donorcontract op te nemen. Een voorbeeld van een bemiddelingsclausule luidt als volgt:

Partijen komen ten aanzien van alle geschillen welke mochten ontstaan naar aanleiding van de onderhavige donorcontract, overeen deze geschillen eerst bij een bemiddelaar te behandelen. Indien met betrekking tot deze geschillen door partijen geen compromis kan worden bereikt, zullen deze geschillen op verzoek van één van de partijen worden beslecht door de (bevoegde) rechter.

Ik acht het noodzakelijk dat de positie van het kind in de omgangsprocedure wordt verbeterd. Artikel 12 IVRK bepaalt dat: "De staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid." Dit artikel bevat geen leeftijdsgrens. Kinderen moeten niet op basis van een leeftijdsgrens door de rechter worden opgeroepen. Op grond van artikel 809 RV is de rechter verplicht om kinderen in de gelegenheid te stellen om te horen door het sturen van een brief naar alle betrokken kinderen van twaalf jaar en ouder. Niet alleen kinderen die ouder zijn dan twaalf jaar moeten in de gelegenheid worden gesteld om hun mening kenbaar te maken maar ook jongere kinderen indien het conflict hiertoe aanleiding geeft. Deze kinderen moeten wel in staat zijn tot redelijk waardering van hun belangen. Het gaat mij te ver om te bepalen dat een kind verplicht door de rechter moet worden gehoord, omdat ik me kan voorstellen dat er genoeg kinderen zijn die hier geen behoefte aan hebben. Bovendien eist artikel 12 IVRK niet dat een kind in alle gevallen door de rechter moet worden gehoord.

Tot slot wil ik aan de (wens)ouders meegeven dat er nogal wat haken en ogen zitten bij de keuze voor een bekende donor. Deze donor kan op ieder moment van de gemaakte afspraken afzien. Ouders die geen donor in het leven van het kind willen, kunnen beter naar een spermakliniek gaan. Deze zal de gegevens van de ouders niet aan de donor verstrekken. De vraag die hierbij gesteld kan worden is of de keuze voor een onbekende donor wel in het belang is van het kind? Dit geldt ook voor de (wens)ouders die afspraken met een bekende donor maken. Zijn de afspraken wel in het belang van het kind? Een duidelijk antwoord op deze vragen kan ik niet geven, omdat het per individueel geval verschilt.

¹⁰⁰ B.E.S. Chin A Fat, Bemiddeling in uitvoering. Evaluatie Experimenten 2001.

Literatuurlijst

Boeken

Van den Berg & Van Raak – Kuiper 2007

M.F.M. van den Berg & J.A.E. van Raak – Kuiper, Boom Basic. Personen- en Familierecht, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2007.

Broekhuijsen-Molenaar 1991

A.M.L. Broekhuijsen - Molenaar, Civielrechtelijke aspecten van kunstmatige inseminatie en draagmoederschap, Deventer: Kluwer 1991.

Evers & Vat 2006

L. Evers & H. Vat, Afstamming en naam, 's- Gravenhage: Elsevier Overheid 2006.

Kalverboer & Zijlstra 2006

M. Kalverboer & E. Zijlstra, 'Het belang van het kind in het Nederlands recht. Voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief', Amsterdam: SWP 2006.

Koens & Vonken 2008

M.J.C. Koens & A.P.M.J. Vonken, Personen- en Familierecht, Deventer: Kluwer 2008.

Van Raak-Kuiper & Vlaardingerbroek 2006

J.A.E. van Raak-Kuiper & P. Vlaardingerbroek, Monografieën Familie, jeugd en recht Deel 2, Den Haag: Sdu Uitgevers 2006.

Van Raak-Kuiper 2007

J.A.E. Van Raak-Kuiper, Koekoekskinderen en het recht op afstammingsinformatie, Nijmegen: WLP 2007.

Reinders 1989

J.S. Reinders, Kunstmatige voortplanting. Recht en ethiek, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1989.

Vlaardingerbroek e.a. 2008

P. Vlaardingerbroek e.a., Het hedendaagse personen-en familierecht, Deventer: Kluwer 2008.

Wortmann & Van Duijvendijk-Band 2005

S.F.M. Wortmann & van Duijvendijk-Band, Compendium van het personen-en familierecht, Deventer: Kluwer 2005.

Tijdschriftartikelen

Bruning 2008

M.R. Bruning, Omgangsprikelen, Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht 2008-1, p. 1.

Heiner & Bartels 1989

J. Heiner & A.A. J. Bartels, Jeugdstrafrecht en het belang van het kind: het belang van het kind nader omschreven. Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht 1989 -11, p. 59-67.

Nuytinck 2008

A.J.M. Nuytinck, Het omgangsrecht van de spermadonor op grond van diens nauwe persoonlijke betrekking met het kind, Ars Aequi 2008, p.133 – 138.

Van Raak-Kuiper 2008

J.A.E. van Raak-Kuiper, De donor en zijn vaderrol, een roze wolk?, Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht 2008-96, p. 240-245.

Willems 2000

A.Willems, Adoptie door homo-ouders en de positie van de spermadonor, Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht 2000-10, p. 226-237.

Rapporten

Eindrapport Erkenning door de vrouwelijke partner van de moeder 2009

Erkenning door de vrouwelijke partner van de moeder. In welke mate heeft de biologische vader het recht het kind te erkennen, hoe werkt prenatale erkenning in deze context en welk recht heeft het kind van duo-moeders op afstammingsinformatie in het licht van het EVRM en IVRK? (Eindrapport 2 februari 2009), Den Haag: Ministerie van Justitie 2009.

Heeffe 2000

U. Heeffe, De effectuering van een omgangregeling. Een theoretisch en empirisch onderzoek naar de problemen bij omgangseffectuering ()2000.

Krantenartikel

Vermeulen 2007

M. Vermeulen, Spermadonor eist vaderrol op, Volkskrant 12 maart 2007.

Jurisprudentie

ECRM 8 februari 1993 applicationnr. 16 1994/90.
EHRM 8 juli 2003, NJ 2004, 136.
EHRM 1 juni 2004, NJ 2004, 667.
HR 26 januari 1990, NJ 1990, 630.
HR 22 februari 1985, NJ 1986, 3.
HR 30 maart 2007, RvdW 2007, 361,
HR 11 maart 2008, LJV BC3927.
HR 10 april 1992, NJ 1992, 444.
HR 11 april 2008, NJB 2008, 975.
HR 15 april 1994, NJ 1994, 608.
HR 10 mei 1985, NJ 1986,5.
HR 15 juli 1985, NJ 1986,6.
HR 10 november 1989, NJ 1990, 628.
HR 26 november 1999, NJ 2000, 85.
HR 30 november 2007, LJV BB9094.
HR 8 december 2000, NJ 2001, 648
Gerechtshof 's-Hertogenbosch 28 oktober 2008 LJV BG2168.

Kamerstukken

Kamerstukken II, 1984/85, 18 964, nr. 3.
Kamerstukken II 1995/96 24 649, nr. 3.
Kamerstukken II 2006/07, 30 145.
Kamerstukken II 2007/08, 1824.

Elektronische bronnen

Donorcontract

(<www.kidkids.nl/juridisch/contract.html>)

Donorcontract

(<www.verlangennaareenkind.nl/donorovereenkomst.htm>)

Weten van wie je afstamt, Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport 2003.

(<www.minvws.nl/folders/ibe/weten_van_wie_je_afstamt_ouders_en_kinderen.asp>)

B.E.S. Chin A Fat, Bemiddeling in uitvoering. Evaluatie Experimenten 2001.

(<www.jaapedoek.nl/publications/files/bemiddelinginuitvoering.pdf>)

Maandstatistiek van de bevolking, Centraal Bureau voor Statistiek

(<www.cbs.nl/NR/rdonlyres/37CA1D9F-23F6-4C0A-804A-2BD9E1D6D56B/0/b150100.pdf>)

Raad van kindbescherming

(<www.kinderbescherming.nl/fbi/flexpage/flexpage.asp?id=4061>)

Omgangshuis

(<www.omgangshuis.org/home>)

Bijlage 1

Voorbeeld afschrift/uitvoerig uittreksel van een Nederlandse geboorteakte¹⁰¹

NEDERLAND (NL)		AKTE VAN GEBOORTE	2009
Aktenummer	: 100125		
KIND			
Geslachtsnaam	: Janssen		
Voornamen	: Klaartje		
Dag van geboorte	: 02-01-2009		
	: twee januari tweeduizend		
	: negen		
Uur en minuut van geboorte			
Plaats van geboorte	: 12.12		
Geslacht	: Maastricht		
	: V (vrouwelijk)		
OUDERS			
Geslachtsnaam vader	: Janssen		
Voornamen vader	: Bill		
Geslachtsnaam moeder	: Pietersen		
Voornamen moeder	: Vrouwke		
OVERIGE GEGEVENS			
GEBOORTEGEGEVENS OUDERS			
Plaats van geboorte vader	: Maastricht		
Dag van geboorte vader	: 12-12-1975		
Plaats van geboorte moeder	: Maastricht		
Dag van geboorte moeder	: 12-12-1976		
AANGEVER			
Geslachtsnaam	: Janssen		
Voornamen	: Bill		
Plaats van geboorte	: Maastricht		
Dag van geboorte	: 12-12-1975		
AMBTELIJKE GEGEVENS EN HANDTEKENINGEN			
Akte opgemaakt te Maastricht	Op 05-01-2009 door de ambtenaar	van de burgerlijke stand, ABS.	
Handtekening aangever		Handtekening ABS	
WIJZIGINGEN EN LATERE VERMELDINGEN			

¹⁰¹ Eindrapport Erkenning door vrouwelijke partner van de moeder 2009, p. 77 en 78.

NEDERLAND (NL)	UITTREKSEL UIT EEN GEBOORTEAKTE	
Aktenummer	: 100125	
KIND		
Geslachtsnaam	: Janssen	
Voornamen	: Klaartje	
Dag van geboorte	: 02-01-2009 twee januari tweeduizend negen	
Uur en minuut van geboorte	: 12.12	
Plaats van geboorte	: Maastricht	
Geslacht	: V (vrouwelijk)	
<p>Dit uittreksel bevat gegevens die ontleend zijn aan het origineel.</p> <p>Maastricht, 16-01-2009.</p> <p>De ambtenaar van de burgerlijke stand, STEMPEL</p> <p>HANDTEKENING ABS leges EUR 11,10</p>		

Bijlage 2

Voorbeeld beredeneerd afschrift van een Nederlandse geboorte¹⁰²

NEDERLAND (NL)	AKTE VAN GEBOORTE	2009
Aktenummer	: 100125	
KIND		
Geslachtsnaam	: Janssen	
Voornamen	: Klaartje	
Dag van geboorte	: 02-01-2009 twee januari tweeduizend negen	
Uur en minuut van geboorte	: 12.12	
Plaats van geboorte	: Maastricht	
Geslacht	: V (vrouwelijk)	

¹⁰² Eindrapport Erkenning door vrouwelijke partner van de moeder 2009, p. 76.

Bijlage 3

DONOROVEREENKOMST¹⁰³

De ondergetekenden:

....., wonend te aan de, hierna te noemen partij A (ontvanger);

....., wonend te aan de, hierna te noemen partij B (donor);

In aanmerking nemend:

- a. Partij A is een ongehuwde vrouw en heeft een partner van dezelfde sekse;
- b. Partij A wil graag samen met haar partner een kind c.q. kinderen krijgen;
- c. Partij B is bereid om zonder dat daar enige geldelijke vergoeding tegenover staat aan partij A sperma te doneren ten behoeve van kunstmatige (zelf)inseminatie;
- d. Ter bescherming van de rechten en verplichtingen van zowel partij A, partij B als hun wederzijdse partners, alsmede in het belang van het als gevolg van de afspraken tussen partijen te ontstane kind c.q. de te ontstane kinderen.

Komen partijen overeen als volgt:

Artikel 1

1. Elk artikel van deze overeenkomst wordt beschouwd als een afzonderlijke en deelbaar van de andere artikelen gemaakte afspraak. Indien een Rechtbank weigert een of meer artikelen van deze overeenkomst af te dwingen c.q. op te leggen, zullen de andere artikelen onverminderd volledig en bindend tussen partijen van kracht zijn.
2. Mogelijk zijn er in deze overeenkomst artikelen opgenomen waarvan de inhoud afwijkt van hetgeen is opgenomen in de wet of anderszins en welke strijdig zijn met de wet of andere juridische regelingen welke in Nederland gelden. Partijen verklaren desondanks en nadrukkelijk dat zij er voor kiezen deze overeenkomst aan te gaan en verklaren bovendien dat zij bereid zijn deze overeenkomst - ondanks de eventuele strijdigheid met de wet of met andere juridische regelingen - te handhaven.
3. Deze overeenkomst is geheel vrijwillig en zonder enige dwang tussen partijen aangegaan en ondertekend. De in deze overeenkomst opgenomen artikelen verwoorden de afspraken zoals die tussen partijen zijn gemaakt en zijn bedoeld. Partijen hebben vóór ondertekening de mogelijkheid gehad om onafhankelijk (juridisch) advies in te winnen. Partijen begrijpen de strekking en het gevolg van elk artikel in deze overeenkomst en verklaren dat dit volledig overeenstemt met de bedoeling van partijen.
4. Deze overeenkomst bevat de gehele overeenkomst tussen partijen. Er zijn geen andere beloftes, afspraken of voorstellen tussen partijen gemaakt c.q. gedaan dan die welke expliciet in deze overeenkomst zijn opgenomen.

¹⁰³(www.kidkids.nl/juridisch/contract.html)

5. Elke wijziging in de afspraken tussen partijen welke afwijkt van deze overeenkomst, zal pas van kracht kunnen zijn indien de daaromtrent opgemaakte aanvullende overeenkomst door beide partijen is ondertekend.

Artikel 2

1. Partij B zal gedurende een periode van één jaar minimaal zes spermadonaties doen aan partij A op door partij A aan te geven tijdstippen. Partij B stemt ermee in dat partij A zijn sperma direct na donatie gebruikt voor kunstmatige (zelf)inseminatie van partij A, dan wel dat zijn sperma direct na donatie wordt ingevroren en eventueel op een later tijdstip - te kiezen door partij A - zal worden gebruikt voor kunstmatige (zelf)inseminatie. Het gedoneerde sperma zal enkel en uitsluitend door partij A gebruikt worden.
2. Indien na afloop van de periode van één jaar partij A niet zwanger is, zullen partijen met elkaar overleggen over verlenging van deze overeenkomst voor een nieuwe periode van één jaar. Indien partijen of een van hen geen verlenging wensen, zal geen verlenging mogelijk zijn. Indien beide partijen het over verlenging eens zijn, zullen alle afspraken zoals die zijn opgenomen in deze overeenkomst integraal gelden voor de verlengingsperiode van één jaar. Verlenging kan meerdere malen plaatsvinden, telkens met volledige instemming van partijen.
3. Partij B verklaart dat hij op het moment van het aangaan van deze overeenkomst niet lijdt aan een seksueel overdraagbare aandoening. Partij B verklaart voorts dat hij niet bekend is met enige erfelijke genetische afwijking aan zijn zijde. Partij B verklaart terstond nadat hij kennis heeft genomen van het feit dat hij lijdt aan een seksueel overdraagbare aandoening, partij A daarvan in kennis zal stellen. Deze overeenkomst wordt in dat geval geacht onmiddellijk te zijn ontbonden. Ook indien partij B in de toekomst kennis krijgt van een erfelijke genetische afwijking aan zijn zijde, zal hij partij A daarvan terstond in kennis stellen.
4. Partij B is op geen enkele wijze aansprakelijk voor het overbrengen van een seksueel overdraagbare aandoening dan wel een erfelijke genetische afwijking op partij A of het kind c.q. de kinderen die het gevolg zijn van zijn spermadonaties, tenzij aantoonbaar is dat partij B daarvan ten tijde van het aangaan van deze overeenkomst kennis droeg, dan wel dat partij B ten tijde van de uitvoering van deze overeenkomst daarvan kennis heeft gekregen en verzuimd heeft partij A daarvan in kennis te stellen.
5. Indien uit de donaties van partij B een zwangerschap ontstaat bij partij A, komen partijen reeds nu voor alsdan overeen dat partij B akkoord gaat met spermadonaties ten behoeve van een volgende zwangerschap in de relatie van partij A. Partij A zal daartoe binnen twee jaar na de geboorte van het kind/de kinderen contact opnemen met partij B om aan te geven vanaf welk tijdstip deze overeenkomst met alle daarin opgenomen bepalingen opnieuw van kracht zal zijn.

Artikel 3

1. Partijen zijn het er over eens dat op de geboorteakte van het kind c.q. de kinderen dat/die als gevolg van de spermadonaties geboren wordt/worden, geen vader zal worden genoemd.
2. Partijen erkennen dat het kind c.q. de kinderen dat/die het gevolg zijn van de spermadonaties de naam van partij A zal/zullen krijgen. Partij A zal zo spoedig mogelijk na de geboorte met haar partner het gezamenlijk gezag over het kind c.q. de kinderen aanvragen. Partij A zal zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen zes weken na de geboorte, een testament laten opmaken waarin zij de voogdij over het kind c.q. de kinderen regelt voor het geval partij A en haar partner beiden overlijden.
3. Er zullen geen familierechtelijke betrekkingen tussen partij B en het kind c.q. de kinderen die uit de spermadonaties zijn/worden geboren bestaan of ontstaan. Partijen zien af van alle rechten op legaal, financieel en emotioneel gebied die normaal gesproken zouden ontstaan

tussen partij B en het kind c.q. de kinderen dat/die als gevolg van de spermadonaties wordt/worden geboren.

4. Partij B zal nimmer verzoeken, eisen of afdwingen dat aan hem voogdijschap, zorg- of bezoekrecht met betrekking tot het kind c.q. de kinderen dat/die als gevolg van de spermadonaties wordt/worden geboren, zal worden toegekend. Partij B erkent dat hij op geen enkele wijze ouderrechten met betrekking tot het kind/de kinderen zal doen gelden.
5. In het licht van de afspraken en verwachtingen van partijen met betrekking tot de spermadonaties erkent partij B dat partij A absolute autoriteit en macht heeft om in voorkomend geval een voogd aan te wijzen over haar kind(eren), ontstaan uit de spermadonaties door partij B, en dat die voogd mag handelen enkel rekening houdend met partij A op het gebied van financiële en emotionele noden, alsmede op het gebied van rechten van het kind c.q. de kinderen. Partijen zullen met betrekking daartoe nooit enige bemoeienis van partij B vragen of eisen.
6. Partijen doen nadrukkelijk afstand van elk recht zoals in het hiervoor gestelde genoemd. Deze afstand is definitief en onomkeerbaar gedaan. Partij B erkent en begrijpt dat deze overeenkomst hem verbiedt actie te ondernemen ter verkrijging van bezoekrecht, zorgrecht of voogdij in welke toekomstige situatie dan ook, zelfs bij overlijden van partij A en/of haar partner en zelfs indien partij A en/of haar partner in de onmogelijkheid verkeren voor het kind c.q. de kinderen te zorgen.

Artikel 4

1. Partijen verklaren dat zij partij B nimmer als de ouder van het kind c.q. de kinderen zullen identificeren, noch dat een van hen de identiteit van de donor bekend zal maken aan familieleden of anderszins zonder de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de andere partij.
2. Indien partij B in de toekomst op welke wijze dan ook of om welke reden dan ook contact zal hebben met het kind c.q. de kinderen dat/die het gevolg is/zijn van zijn spermadonaties, zal dit op geen enkele wijze het effect van deze overeenkomst en/of de daarin opgenomen artikelen beïnvloeden en/of veranderen. Indien er contact ontstaat tussen de kinderen van partij B en het kind/de kinderen van partij A, ontstaan uit de spermadonaties van partij B, zullen partijen met elkaar in overleg treden of en zo ja op welke wijze de kinderen zullen worden ingelicht omtrent deze overeenkomst.
3. Bewust contact tussen de donor en het kind c.q. de kinderen zal altijd de keuze van partij A zijn. Zo'n contact zal in elk geval verenigbaar moeten zijn met de bedoeling van partijen om alle ouderlijke rechten van de donor en zijn verantwoordelijkheden te verbreken.
4. Indien het kind c.q. de kinderen die geboren worden uit de spermadonaties te kennen geven partij B te willen ontmoeten, zal partij A partij B daarvan in kennis stellen zodra het kind c.q. de kinderen de 16-jarige leeftijd hebben bereikt. Partij B verklaart zich in dat geval bereid contact met het kind c.q. de kinderen te onderhouden, met dien verstande dat dit contact op vriendschappelijke basis zal plaatsvinden en nimmer zal leiden tot het herstellen c.q. tot stand brengen van enige familierechtelijke relatie.
5. Partijen zullen elkaar op de hoogte houden van eventuele wijzigingen in hun woonadres en medische geschiedenis. Indien het kind c.q. de kinderen dat/die geboren zijn/worden uit de spermadonaties ernstig ziek is/zijn, een genetisch overdraagbare ziekte heeft/hebben of overlijdt/overlijden, zal partij A partij B daarvan op de hoogte stellen.

Artikel 5

1. Alle kosten die voortvloeien uit het nakomen van deze overeenkomst komen ten laste van partij A.
2. De respectievelijke partners van partij A en partij B ondertekenen deze overeenkomst mede om aan te geven dat zij op de hoogte zijn van de inhoud van deze overeenkomst en daarmee volledig instemmen.

Aldus overeengekomen en in tweevoud getekend te op
.....

Partij A

.....

Partner partij A

.....

Partij B

.....

Partner partij B

.....

Bijlage 4

DONOROVEREENKOMST¹⁰⁴

De ondergetekenden:

1. Lieke Christine Moeder, geboren op 20 juni 1984 te Hengelo, van het vrouwelijk geslacht, van beroep pedagoge, wonend te 1234 AB Amsterdam aan Televisieweg 12, hierna te noemen Lieke (ontvangster);
2. Petrus Gerardus Donor, geboren op 7 maart 1982 te Hoofddorp, van het mannelijk geslacht, van beroep timmerman, wonend te 3455 GG Hoofddorp aan Kerkstraat 44, hierna te noemen Peter (spermadonor);

In aanmerking nemend:

- A. Lieke is een alleenstaande, ongehuwde vrouw;
- B. Lieke wil graag een kind c.q. kinderen krijgen;
- C. Peter is bereid om zonder dat daar enige geldelijke vergoeding tegenover staat aan Lieke sperma te doneren ten behoeve van kunstmatige (zelf)inseminatie bij Lieke
- D. Ter bescherming van de rechten en verplichtingen van zowel Lieke en Peter, alsmede in het belang van het als gevolg van de afspraken tussen Lieke en Peter het te ontstane kind c.q. de te ontstane kinderen.

Komen Lieke en Peter overeen als volgt:

Artikel 1

1. Elk artikel van deze overeenkomst wordt beschouwd als een afzonderlijke en deelbaar van de andere artikelen gemaakte afspraak. Indien een rechtbank weigert één of meer artikelen van deze overeenkomst af te dwingen c.q. op te leggen, zullen de andere artikelen onverminderd volledig en bindend tussen Lieke en Peter van kracht zijn.
2. Mogelijk zijn er in deze overeenkomst artikelen opgenomen waarvan de inhoud afwijkt van hetgeen is opgenomen in de wet of anderszins en welke strijdig zijn met de wet of andere juridische regelingen welke in Nederland en/of in het buitenland gelden. Lieke en Peter verklaren desondanks en nadrukkelijk dat zij ervoor kiezen deze overeenkomst aan te gaan en verklaren bovendien dat zij bereid zijn deze overeenkomst - ondanks de eventuele strijdigheid met de wet of met andere juridische regelingen - te handhaven.
3. Deze overeenkomst is geheel vrijwillig en zonder enige dwang tussen Lieke en Peter aangegaan en ondertekend. De in deze overeenkomst opgenomen artikelen verwoorden de afspraken zoals die tussen Lieke en Peter zijn gemaakt en zijn bedoeld. Lieke en Peter hebben vóór ondertekening de mogelijkheid gehad om onafhankelijk (juridisch) advies in te winnen. Lieke en Peter begrijpen de strekking en het gevolg van elk artikel in deze overeenkomst en verklaren dat dit volledig overeenstemt met de bedoeling van hen.
4. Deze overeenkomst bevat de gehele overeenkomst tussen Lieke en Peter. Er zijn geen andere beloftes, afspraken of voorstellen tussen Lieke en Peter gemaakt c.q. gedaan dan die welke expliciet in deze overeenkomst zijn opgenomen.

¹⁰⁴ (<www.verlangennaareenkind.nl/juridisch>)

5. Elke wijziging in de afspraken tussen Lieke en Peter welke afwijkt van deze overeenkomst, zal pas van kracht kunnen zijn indien de daaromtrent opgemaakte aanvullende overeenkomst door Lieke en Peter is ondertekend. Deze aanvullende overeenkomst zal aan deze overeenkomst worden toegevoegd.
6. Deze overeenkomst is wederzijds opzegbaar in overleg. Deze opzegging dient door Lieke of Peter (schriftelijk) te gebeuren. De andere ondergetekende zal (schriftelijk) toestemming moeten geven voor deze opzegging. Indien deze andere ondergetekende niet met deze opzegging akkoord gaat, zal deze overeenkomst blijven gelden tot de datum van afloop ervan. De schriftelijke opzegging en schriftelijke toestemming zullen worden toegevoegd aan de bijlagen van deze overeenkomst. Wanneer Lieke zwanger blijkt te zijn door de spermadonaties van Peter, zal deze overeenkomst daarentegen (weer) (blijven) gelden. De opzegging wordt daarmee teniet gedaan.
7. Elk document en elke pagina van deze overeenkomst zelf dient te zijn voorzien van handtekeningen van Lieke en Peter. Indien een pagina van deze overeenkomst niet is voorzien van één van deze twee handtekeningen zal die pagina niet rechtsgeldig zijn.
8. Elk document en elke pagina in de bijlagen van deze overeenkomst dient te zijn voorzien van handtekening(en) van Lieke en/of Peter. Indien een pagina of document van de bijlagen van deze overeenkomst geen handtekening(en) van Lieke en/of Peter bevat, zal die pagina niet rechtsgeldig zijn.
9. Een kopie van een handtekening van Lieke of Peter zal als niet rechtsgeldig worden beschouwd.
10. Bij verhuizing naar het buitenland door Lieke, Peter of het kind c.q. de kinderen blijft deze overeenkomst gelden ondanks dat de wet in het land waar Lieke, Peter of het kind c.q. de kinderen woont/wonen anders geldt.
11. Indien Lieke Peter om een bewijs van een gemaakte afspraak in deze overeenkomst vraagt, is Peter verplicht dit bewijs te tonen of te overhandigen aan Lieke.
12. Indien Peter Lieke om een bewijs van een gemaakte afspraak in deze overeenkomst vraagt, is Lieke verplicht dit bewijs te tonen of te overhandigen aan Peter.
13. Indien Lieke of Peter een extra exemplaar van deze overeenkomst wenst te hebben, is de andere ondergetekende verplicht mee te werken aan het maken van zo'n extra exemplaar.
14. Indien het kind c.q. de kinderen zich niet houdt/houden aan een afspraak in deze overeenkomst, is Lieke verantwoordelijk voor zijn/haar/hun wanprestatie. Indien een familielid, vriend of kennis van Lieke zich niet houdt aan een afspraak in deze overeenkomst, is Lieke verantwoordelijk voor zijn/haar wanprestatie.
15. Indien een familielid, vriend of kennis van Peter zich niet houdt aan een afspraak in deze overeenkomst, is Peter verantwoordelijk voor zijn/haar wanprestatie.
16. Kopieën van identiteitsbewijzen van Lieke en Peter dienen aan de bijlagen van deze overeenkomst toegevoegd te worden.
17. Indien Lieke of Peter extra wensen heeft, is de andere ondergetekende verplicht naar hem/haar te luisteren. Indien Lieke en Peter het met elkaar eens zijn over minimaal één wens, dient er een aanvullende overeenkomst opgesteld te worden.

18. Indien Lieke zich niet houdt aan (één van) de afspraken die in deze overeenkomst staan, heeft Peter het recht per direct te stoppen met doneren aan haar.
19. Indien Peter zich niet houdt aan (één van) de afspraken die in deze overeenkomst staan, zal Lieke Peter niet meer op de hoogte houden van de ontwikkelingen van het kind c.q. de kinderen. Peter zal het kind c.q. de kinderen ook niet meer mogen bezoeken.

Artikel 2

1. Peter zal in de periode van 1 januari 2008 tot 1 januari 2009 minimaal één spermadonatie per eisprong van Lieke doen aan Lieke op door Lieke aan te geven tijdstippen. Peter stemt ermee in dat Lieke zijn sperma direct na donatie gebruikt voor kunstmatige (zelf)inseminatie bij haarzelf. Het gedoneerde sperma zal enkel en uitsluitend door Lieke gebruikt worden en uitsluitend alleen bij haarzelf kunstmatig geïnsemineerd worden. Peter verbiedt aan Lieke zijn gedoneerde sperma in te laten vriezen. Lieke gaat hiermee akkoord.
2. Indien na afloop van de periode van 1 januari 2008 tot 1 januari 2009 Lieke niet zwanger is, zullen Lieke en Peter met elkaar overleggen over verlenging van deze overeenkomst voor een nieuwe, op dat moment nog vast te stellen periode. Voor dit overleg hebben Lieke en Peter een week de tijd. In die week moeten ze hebben besloten of deze overeenkomst wordt verlengd. Indien Lieke of Peter geen verlenging wenst, zal geen verlenging mogelijk zijn. De wens voor de beëindiging van deze overeenkomst dient (schriftelijk) te gebeuren binnen een week na de datum van afloop van deze overeenkomst door Lieke of Peter. Deze schriftelijke verklaring zal aan de bijlagen van deze overeenkomst worden toegevoegd. Indien Lieke en Peter het over verlenging eens zijn, zullen alle afspraken zoals die zijn opgenomen in deze overeenkomst integraal gelden voor de nieuwe, op dat moment nog vast te stellen verlengingsperiode. Er dient dan wel een nieuwe overeenkomst samengesteld te worden. Verlenging kan meerdere malen plaatsvinden, telkens met volledige instemming van Lieke en Peter.
3. Peter verklaart dat hij op het moment van het aangaan van deze overeenkomst niet lijdt aan een seksueel overdraagbare aandoening. Peter verklaart voorts dat hij niet bekend is met enige erfelijke genetische afwijking aan zijn zijde. Peter verklaart terstond nadat hij kennis heeft genomen van het feit dat hij lijdt aan een seksueel overdraagbare aandoening, Lieke daarvan (schriftelijk) in kennis zal stellen. Deze overeenkomst wordt in dat geval geacht onmiddellijk te zijn ontbonden. Ook indien Peter in de toekomst kennis krijgt van een erfelijke genetische afwijking aan zijn zijde, zal hij Lieke daarvan terstond (schriftelijk) in kennis stellen.
4. Peter is alleen aansprakelijk voor het overbrengen van een seksueel overdraagbare aandoening op Lieke en/of het kind c.q. de kinderen, mits aangetoond kan worden dat de infectie van deze seksueel overdraagbare aandoening van Peter afkomstig is. Peter is op geen enkele wijze aansprakelijk voor een erfelijke genetische afwijking op Lieke en/of het kind c.q. de kinderen dat/die het gevolg is/zijn van zijn spermadonaties, tenzij aantoonbaar is dat hij daarvan ten tijde van het aangaan van deze overeenkomst kennis droeg, dan wel dat hij ten tijde van de uitvoering van deze overeenkomst daarvan kennis heeft gekregen en verzuimd heeft Lieke daarvan (schriftelijk) in kennis te stellen.
5. Indien mogelijk, is Peter aan Lieke verplicht kopieën van zijn gezondheidsonderzoeken te sturen of te geven. Deze kopieën van de gezondheidsonderzoeken van Peter worden toegevoegd aan de bijlagen van deze overeenkomst.
6. Peter moet zich minimaal één keer per zes maanden laten testen op seksueel overdraagbare aandoeningen. Hierbij moet Peter voldoen aan twee voorwaarden. Als eerste voorwaarde dient Peter elke zesde maand na de maand van de laatste SOA-test of eerder een nieuwe SOA-test te ondergaan. Als tweede voorwaarde dient Peter binnen een

maand na de datum van het ondergaan van die nieuwe SOA-test een kopie van het gezondheidsbewijs ervan aan Lieke te overhandigen of te sturen. Indien Peter één van deze twee voorwaarden niet haalt, zal deze overeenkomst voor de veiligheid van Lieke, Peter en het te ontstane kind c.q. de te ontstane kinderen onmiddellijk ontbonden worden. Deze twee voorwaarden blijven voor Peter gelden tot ongeveer één jaar na de laatste spermadonatie aan Lieke.

7. Voor zover bekend komen in de familie van Peter geen erfelijke genetische afwijkingen voor. Helaas is het Peter niet gelukt om een artsverklaring te bemachtigen, waarin een arts verklaart dat in Peters familie geen erfelijke genetische afwijkingen voorkomen. Lieke zal Peter op zijn woord moeten geloven.

Ondanks het feit dat in de familie van Peter geen erfelijke genetische afwijkingen voorkomen, heeft Peter aangegeven Lieke wel op de hoogte te willen brengen van *mogelijke* erfelijke genetische afwijkingen die in zijn familie kunnen voorkomen. N.B.: Dit zijn slechts angsten die in de familie van Peter heersen. Peter wil hiermee aangeven waar Lieke op moet letten tijdens het leven van het kind c.q. de kinderen.

Peter heeft aan Lieke medegedeeld welke *mogelijke* erfelijke genetische afwijkingen bij hem (in de familie) kunnen voorkomen. Peter heeft tevens aan Lieke grondige uitleg gegeven omtrent deze *mogelijke* erfelijke genetische afwijkingen. Peter heeft daarbij ook de vragen die Lieke had over deze *mogelijke* erfelijke genetische afwijkingen, beantwoord.

Lieke verklaart hierbij door Peter op de hoogte te zijn gebracht met zijn *mogelijke* erfelijke genetische afwijkingen (in zijn familie). Lieke verklaart hierbij ook dat ze op eigen risico met Peter in zee is gegaan. Lieke had immers weet van deze *mogelijke* erfelijke genetische afwijkingen, voordat ze met Peter in zee ging. Lieke belooft hierbij plechtig dat ze Peter nooit aansprakelijk en verantwoordelijk zal stellen voor welke (*mogelijke*) erfelijke genetische afwijking aan zijn zijde dan ook.

Hieronder volgt een overzicht van deze *mogelijke* erfelijke genetische afwijkingen die bij Peter kunnen voorkomen.

Bij elke *mogelijke* erfelijke genetische afwijking kan er in cursief lettertype een kleine toelichting gegeven zijn.

Het overzicht:

DEZE TEKST VERWIJDEREN NA HET MAKEN VAN HET OVERZICHT.

Stel hier een overzicht samen van erfelijke genetische afwijkingen, waarvan de donor vermoedt of weet dat die bij hem in de familie (kunnen) voorkomen. De donor moet www.erfelijkheid.nl doorlopen op alle erfelijke genetische afwijkingen die er bestaan en moet zich bij elke afwijking ervan afvragen of die in zijn familie voorkomt.

Waarschuwing:

*Wanneer de donor een erfelijke genetische afwijking aan zijn zijde **bewust** verzwijgt aan zijn ontvanger(s), is hij hiervoor (later) juridisch aansprakelijk en kan hij (later) juridisch vervolgd worden.*

DEZE TEKST VERWIJDEREN NA HET MAKEN VAN HET OVERZICHT.

8. Indien Lieke wil dat Peter een nieuwe SOA-test bij zichzelf laat doen, is Peter verplicht te dit onderzoek bij zichzelf te laten uitvoeren. De kosten van deze SOA-test zullen betaald moeten worden door Lieke.
9. Het is voor Peter verboden dat hij naast zijn spermadonaties aan Lieke tegelijkertijd zijn sperma aan een ander stel of een andere alleenstaande vrouw doneert. Peter mag pas weer aan een ander stel of een andere alleenstaande vrouw doneren, wanneer deze overeenkomst niet meer van kracht is of wanneer Lieke zwanger is. Indien Lieke een miskraam krijgt na de datum van afloop van deze overeenkomst, zullen Lieke en Peter eerst met elkaar (moeten) overleggen over verlenging van deze overeenkomst, zoals die staat beschreven in artikel 2.2. Hierbij zullen Lieke en Peter eerst artikel 2.2 moeten uitvoeren, voordat de spermadonaties eventueel weer opgepakt kunnen worden. Indien Lieke een miskraam krijgt voor de datum van afloop van deze overeenkomst, is Peter verplicht opnieuw te doneren aan Lieke. Indien Peter op dat moment toch zijn sperma aan een ander stel of een andere alleenstaande vrouw aan het doneren is, zal Peter voorrang moeten geven aan Lieke. Desnoods moet de overeenkomst van Peter met het andere stel of de andere alleenstaande vrouw ontbonden worden. Er dient sowieso overleg plaats te vinden tussen Lieke, Peter en dat andere stel of die andere alleenstaande vrouw. Nadat Lieke een miskraam heeft gekregen en Peter doneert op dat moment aan een ander stel of een andere alleenstaande vrouw, mag Peter wel tegelijkertijd zijn sperma doneren aan dat andere stel of die andere alleenstaande vrouw. Peter mag ook tegelijkertijd zijn sperma aan een ander stel of een andere alleenstaande vrouw doneren, indien Lieke Peter hiervoor (schriftelijk) toestemming heeft gegeven. Peter dient voor ieder nieuw stel of iedere nieuwe alleenstaande vrouw aan wie hij tegelijkertijd zijn sperma wil doneren, iedere keer toestemming te vragen aan Lieke. Lieke dient voor iedere toestemming dit (schriftelijk) aan Peter mede te delen.
10. Wanneer Lieke zwanger is, dient zij Peter hiervan (schriftelijk) op de hoogte te stellen.
11. Lieke zal tijdens de duur van deze overeenkomst geen enkel medicijn (mogen) slikken. Tevens zal Lieke geen enkel alcoholisch drankje (mogen) nuttigen. Lieke zal ook niet (mogen) roken. Lieke mag alleen medicijnen slikken, wanneer het voor Lieke van levensbelang is. Ze moet Peter hierover inlichten en het moet altijd in overleg met de huisarts.
12. Iedere keer wanneer Lieke menstrueert, dient zij met Peter contact op te nemen. Dan zullen nieuwe data afgesproken moeten worden voor de volgende donatie(s) en kunstmatige (zelf)inseminatie(s).
13. Indien Lieke tijdens de spermadonaties van Peter aan haar op zoek naar een andere spermadonor gaat, is ze verplicht Peter hierover in te lichten. Het is voor Lieke verboden Peter hierover te verzwijgen.
14. Peter dient tijdens zijn spermadonaties aan Lieke bloed- of plasmadonor te zijn bij de bloedbank. Tevens moet Peter ingeënt zijn tegen hepatitis A en B.
15. Wanneer Peter zijn sperma tegelijkertijd doneert aan een ander stel of een andere alleenstaande vrouw en wanneer de eisprong van Lieke (bijna) tegelijk met de eisprong van dat andere stel of die andere alleenstaande vrouw valt, is de keuze aan Peter wie er op dat moment voorrang heeft op het goede sperma van Peter.

Artikel 3

1. Lieke en Peter zijn het erover eens dat op de geboorteakte van het kind c.q. de kinderen dat/die als gevolg van de spermadonaties geboren wordt/worden, geen vader zal worden genoemd. Lieke en Peter geven hierbij aan dat op de geboorteakte van het kind c.q. de

- kinderen niet de naam van Peter zal staan. Lieke dient na de geboorte van het kind c.q. de kinderen een gewaarmerkte kopie van de geboorteakte van het kind c.q. de kinderen te tonen aan Peter ter inzage. Op deze geboorteakte dient te staan vermeld: "Vader onbekend"
2. Lieke en Peter erkennen dat het kind c.q. de kinderen dat/die het gevolg zijn van de spermadonaties de naam van Lieke zal/zullen krijgen. Lieke zal zo spoedig mogelijk na de geboorte een testament laten opmaken waarin zij de voogdij over het kind c.q. de kinderen regelt voor het geval Lieke overlijdt. Indien Lieke een dergelijk testament echter toch niet wil laten opmaken, zal ze Peter ervan moeten overtuigen dat het kind c.q. de kinderen goed terecht zal/zullen komen voor het geval Lieke overlijdt.
 3. Er zullen geen familierechtelijke betrekkingen tussen Peter en het kind c.q. de kinderen die uit de spermadonaties zijn/worden geboren bestaan of ontstaan. Lieke en Peter zien af van alle rechten op legaal, financieel en emotioneel gebied die normaal gesproken zouden ontstaan tussen Peter en het kind c.q. de kinderen dat/die als gevolg van de spermadonaties wordt/worden geboren.
 4. Peter zal nimmer verzoeken, eisen of afdwingen dat aan hem voogdijschap, zorg- of bezoekrecht met betrekking tot het kind c.q. de kinderen dat/die als gevolg van de spermadonaties wordt/worden geboren, zal worden toegekend. Peter erkent dat hij op geen enkele wijze ouderrechten met betrekking tot het kind/de kinderen zal doen gelden.
 5. In het licht van de afspraken en verwachtingen van Lieke en Peter met betrekking tot de spermadonaties erkent Peter dat Lieke absolute autoriteit en macht heeft om in voorkomend geval een voogd aan te wijzen over haar kind(eren), ontstaan uit de spermadonaties door Peter, en dat die voogd mag handelen enkel rekening houdend met Lieke op het gebied van financiële en emotionele noden, alsmede op het gebied van rechten van het kind c.q. de kinderen. Lieke en die voogd zullen met betrekking daartoe nooit enige bemoeienis en nooit financiële bemoeienis van Peter (mogen) vragen of (mogen) eisen.
 6. Lieke en Peter doen nadrukkelijk afstand van elk recht zoals in het hiervoor gestelde genoemd. Deze afstand is definitief en onomkeerbaar gedaan. Peter erkent en begrijpt dat deze overeenkomst hem verbiedt actie te ondernemen ter verkrijging van bezoekrecht, zorgrecht of voogdij in welke toekomstige situatie dan ook, zelfs bij overlijden van Lieke en zelfs indien Lieke in de onmogelijkheid verkeert voor het kind c.q. de kinderen te zorgen.
 7. Lieke verbiedt aan Peter contact te zoeken met het kind c.q. de kinderen. Peter gaat hiermee akkoord.
 8. Lieke dient bij de aangifte van de geboorte van het kind c.q. de kinderen bij de burgerlijke stand op te geven: "Vader onbekend"
 9. Lieke zal nooit geld (mogen) eisen van Peter.
 10. Lieke en Peter hebben met elkaar afgesproken dat er een beperkt vriendschappelijk contact blijft bestaan tussen hen en het kind c.q. de kinderen na de geboorte. Lieke staat aan Peter toe dat hij af en toe langs mag komen met maximaal één bezoek per jaar. Peter mag nooit proberen een 'family-life' te laten ontstaan (tussen hem en het kind c.q. de kinderen). De bezoeken van Peter aan Lieke en het kind c.q. de kinderen moeten altijd vriendschappelijk van aard zijn. Lieke mag ook nooit proberen een 'family-life' te laten ontstaan (tussen Peter en het kind c.q. de kinderen). Peter zal nooit bij zijn bezoeken een familielid, vriend of kennis van hem (mogen) meenemen. Indien echter Lieke in de toekomst om één of andere reden wil dat het contact tussen haar en Peter toch definitief wordt verbroken, dient Peter zich hierin te gehoorzamen.

11. Peter zal het kind c.q. de kinderen nooit mogen opeisen. Ook alle familieleden, vrienden en kennissen van Peter zullen het kind c.q. de kinderen nooit mogen opeisen. Het kind c.q. de kinderen is/zijn van Lieke alleen.
12. Peter dient zo spoedig mogelijk na de geboorte van het kind c.q. de kinderen een donorverklaring te overhandigen of te sturen aan Lieke. Deze donorverklaring zal aan de bijlagen van deze overeenkomst worden toegevoegd.
13. Peter dient zo spoedig mogelijk na de geboorte van het kind c.q. de kinderen voor de huisarts van het kind c.q. de kinderen een schriftelijke verklaring te ondertekenen, waarin staat dat Peter aan de huisarts van het kind c.q. de kinderen toestemming geeft voor inzage van Peters medische gegevens van Peters huisarts. Het is hierbij wel de bedoeling dat de huisarts van het kind c.q. de kinderen eerst met Peter contact opneemt, voordat hij/zij eventueel Peters medische gegevens kan/mag inzien. Indien Peter overleden is, heeft de huisarts van het kind c.q. de kinderen altijd de toestemming en het recht om Peters medische gegevens in te zien. Uitsluitend de huisarts van het kind c.q. de kinderen heeft recht op inzage van Peters medische gegevens. Lieke, het kind c.q. de kinderen en alle andere personen hebben daarentegen geen enkel recht op inzage van Peters medische gegevens. Deze schriftelijke huisartsenverklaring zal worden toegevoegd aan de bijlagen van deze overeenkomst.
14. Na de geboorte van het kind c.q. de kinderen dient een kopie van de geboorteakte aan de bijlagen van deze overeenkomst toegevoegd te worden. Indien Lieke geen kopie van deze geboorteakte wil afgeven, dient er een bewijs van geboorte van het kind c.q. de kinderen samengesteld te worden. Dit bewijs van geboorte zal worden toegevoegd aan de bijlagen van deze overeenkomst.
15. Lieke zal tijdens haar zwangerschap geen enkel medicijn (mogen) slikken. Tevens zal Lieke tijdens haar zwangerschap geen enkel alcoholisch drankje (mogen) nuttigen. Lieke zal tijdens haar zwangerschap ook niet (mogen) roken. Lieke mag alleen medicijnen slikken tijdens de zwangerschap, wanneer het voor Lieke van levensbelang is. Ze moet Peter hierover inlichten en het moet altijd in overleg met de huisarts.
16. Zolang Lieke het kind c.q. de kinderen borstvoeding geeft, zal ze geen enkel medicijn (mogen) slikken. Zolang Lieke het kind c.q. de kinderen borstvoeding geeft, zal ze op de dagen dat ze alcohol nuttigt, geen borstvoeding (mogen) geven. Zolang Lieke het kind c.q. de kinderen borstvoeding geeft, zal ze ook niet (mogen) roken. Lieke mag alleen medicijnen slikken tijdens de borstvoeding, wanneer het voor Lieke van levensbelang is. Ze moet Peter hierover inlichten en het moet altijd in overleg met de huisarts.
17. Lieke dient binnen 24 uur na de geboorte van het kind c.q. de kinderen Peter te berichten over deze geboorte.

Artikel 4

1. Lieke verklaart dat zij Peter nimmer als de ouder van het kind c.q. de kinderen zal identificeren. Peter staat aan Lieke toe dat zij zijn identiteit bekend mag maken aan familieleden, vrienden en/of kennissen van haar.
2. Indien Peter in de toekomst op welke wijze dan ook of om welke reden dan ook contact zal hebben met het kind c.q. de kinderen dat/die het gevolg is/zijn van zijn spermadonaties, zal dit op geen enkele wijze het effect van deze overeenkomst en/of de daarin opgenomen artikelen beïnvloeden en/of veranderen. Indien er contact ontstaat tussen de kinderen en/of andere donorkinderen van Peter en het kind/de kinderen van Lieke, ontstaan uit de spermadonaties van Peter, zullen Lieke en Peter met elkaar in overleg treden of en zo ja op welke wijze de kinderen en de donorkinderen zullen worden ingelicht omtrent deze overeenkomst.

3. Bewust contact tussen Peter en het kind c.q. de kinderen zal altijd de keuze van Lieke zijn. Zo'n contact zal in elk geval verenigbaar moeten zijn met de bedoeling van Lieke om alle ouderlijke rechten van Peter en zijn verantwoordelijkheden te verbreken.
4. Indien het kind c.q. de kinderen die geboren worden uit de spermadonaties te kennen geeft/geven Peter te willen ontmoeten, zal Lieke hem daarvan (schriftelijk) in kennis stellen. Peter verklaart zich in dat geval bereid contact met het kind c.q. de kinderen te onderhouden, met dien verstande dat dit contact op vriendschappelijke basis zal plaatsvinden en nimmer zal leiden tot stand brengen van enige familierechtelijke relatie.
5. Lieke en Peter zullen elkaar op de hoogte houden van eventuele wijzigingen in hun woonadres en medische geschiedenis. Deze eventuele wijzigingen dienen schriftelijk te gebeuren en zullen worden toegevoegd aan de bijlagen van deze overeenkomst. Indien het kind c.q. de kinderen dat/die geboren is/zijn uit de spermadonaties ernstig ziek is/zijn, een genetisch overdraagbare ziekte heeft/hebben of overlijdt/overlijden, zal Lieke Peter daarvan (schriftelijk) op de hoogte stellen. Deze schriftelijke op de hoogte stelling door Lieke zal aan de bijlagen van deze overeenkomst worden toegevoegd.
6. Zolang het kind c.q. de kinderen nog niet de leeftijd van 16 jaar heeft/hebben bereikt, mag/mogen hij/zij geen contact zoeken met een familielid, vriend of kennis van Peter. Lieke dient hier toezicht op te houden. In het geval het kind c.q. de kinderen wel contact zoekt/zoeken, is Lieke hier verantwoordelijk voor. Het kind c.q. de kinderen mag/mogen enkel en uitsluitend alleen contact zoeken met Peter. Indien het kind c.q. de kinderen toch contact wil/willen zoeken of hebben met een bepaald familielid, bepaalde vriend of bepaalde kennis van Peter, zullen Lieke en Peter toestemming moeten geven. Indien Lieke of Peter geen toestemming ervoor geeft, zal/zullen het kind c.q. de kinderen geen contact mogen hebben of zoeken met dat familielid, die vriend of die kennis van Peter. Wanneer het kind c.q. de kinderen de leeftijd van 16 jaar heeft/hebben bereikt, mag/mogen hij/zij wel contact zoeken met een familielid, vriend of kennis van Peter. Het kind c.q. de kinderen hoeft/hoeven hiervoor geen toestemming meer te vragen aan Lieke en Peter. Een contact tussen het kind c.q. de kinderen en een familielid, vriend of kennis van Peter mag nooit leiden tot een 'family-life'. Dat contact dient altijd vriendschappelijk van aard te zijn. Het kind c.q. de kinderen mag/mogen nooit proberen een 'family-life' te laten ontstaan tussen hem/haar/hen en Peter of een familielid, vriend of kennis van Peter. Dat familielid, die vriend of die kennis van Peter dat/die contact heeft met het kind c.q. de kinderen, mag ook nooit proberen een 'family-life' te laten ontstaan. Het kind c.q. de kinderen zal/zullen nooit een familielid (mogen) worden van Peters familie. Het contact is uitsluitend bedoeld voor het kind c.q. de kinderen om hem/haar/hun te laten zien waar hij/zij van afstamt/afstammen.
7. Geen enkel familielid, vriend of kennis van Lieke mag contact zoeken of proberen te zoeken met Peter of met een familielid, vriend of kennis van hem. In het geval dit wel gebeurt, is Lieke hier verantwoordelijk voor. Lieke mag geen contact zoeken met een familielid, vriend of kennis van Peter. Lieke mag uitsluitend alleen contact zoeken met Peter.
8. Geen enkel familielid, vriend of kennis van Peter mag contact zoeken of proberen te zoeken met Lieke of met een familielid, vriend of kennis van Lieke. In het geval dit wel gebeurt, is Peter hier verantwoordelijk voor. Peter mag geen contact zoeken met een familielid, vriend of kennis van Lieke. Peter mag uitsluitend alleen contact zoeken met Lieke.
9. Wanneer het kind c.q. de kinderen de leeftijd van 16 jaar heeft/hebben bereikt, heeft Peter het recht één keer contact te zoeken met dat kind/die kinderen. Peter mag het kind c.q. de kinderen alleen opzoeken, zodat hij kan controleren of dat kind/die kinderen weet/weten dat Peter zijn/haar/hun biologische vader is. Daarna zal Peter nooit meer contact mogen proberen te zoeken met het kind c.q. de kinderen.

10. Indien Lieke in de toekomst nog een kind wil, is Peter bereid opnieuw aan haar te doneren. Er dient dan wel een nieuwe overeenkomst samengesteld te worden.
11. Indien het kind c.q. de kinderen een biologische halfbroer/-zus wil/willen ontmoeten, zijn Lieke en Peter verplicht dit toe te staan. Het kind c.q. de kinderen zal/zullen echter zijn/haar/hun biologische halfbroer/-zus niet mogen ontmoeten, indien die halfbroer/-zus (nog) niet weet dat Peter zijn/haar biologische vader is. Wanneer het kind c.q. de kinderen en de biologische halfbroer/-zus nog niet de leeftijd van 16 jaar hebben bereikt, dient het contact tussen het kind c.q. de kinderen en de biologische halfbroer/-zus altijd via Peter te verlopen.
12. Indien een biologische halfbroer/-zus van het kind c.q. de kinderen hem/haar/hen wil ontmoeten, is/zijn het kind c.q. de kinderen verplicht deze biologische halfbroer/-zus te ontmoeten. Lieke en Peter zijn verplicht deze ontmoeting toe te staan. Lieke en Peter mogen deze ontmoeting alleen tegenhouden, indien het kind c.q. de kinderen (nog) niet weet/weten dat Peter zijn/haar/hun biologische vader is. Wanneer het kind c.q. de kinderen en de biologische halfbroer/-zus nog niet de leeftijd van 16 jaar hebben bereikt, dient het contact tussen het kind c.q. de kinderen en de biologische halfbroer/-zus altijd via Peter te verlopen.
13. Lieke heeft Peter beloofd hem op de hoogte te zullen houden van de ontwikkelingen van het kind c.q. de kinderen. Lieke zal Peter af en toe foto's van het kind c.q. de kinderen (per e-mail) sturen. Peter mag af en toe aan Lieke vragen hoe het met kind c.q. de kinderen gaat.

Artikel 5

1. Alle kosten die Peter voor de spermadonaties aan Lieke maakt, komen ten laste van Lieke.
2. Lieke en Peter ondertekenen deze overeenkomst om aan te geven dat zij op de hoogte zijn van de inhoud van deze overeenkomst en daarmee volledig instemmen.

Aldus overeengekomen en getekend te Amsterdam op 1 januari 2008.

Lieke Christine Moeder

Petrus Gerardus Donor